



Västerås  
Släktforskar-  
klubb

# AROSIANA

## Hösten 1997

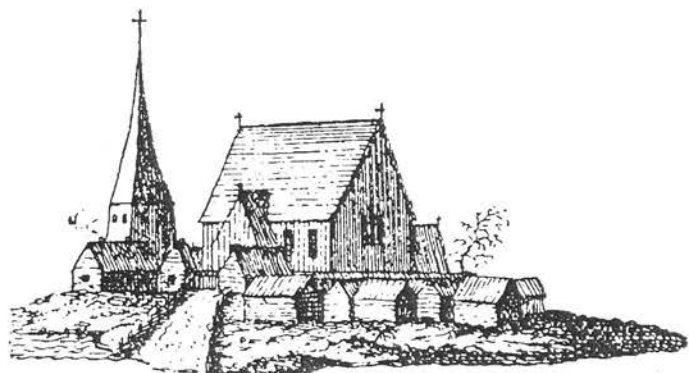
Sommaren börjar lida mot sitt slut och det är dags för ett nytt nummer av medlemstidningen. Under det gångna halvåret har det hänt ganska mycket. Läs reportagen från våra aktiviteter längre fram i tidningen. I en annan artikel ger Jan Larsson oss tips om böcker som finns på biblioteket, och som kan vara till hjälp för släktforskare.

Nu finns även förbundets CD-ROM "Sveriges Dödbok 1968-1996" installerad på datorn i släktforskarrummet. Denna är en guldgruva för alla forskare. Gå ner och prova den eller köp ett eget exemplar för ca 500 kr. Vi har köpt en skiva till föreningen, som vi tänkte ha med på vårt möte den 13:e november och som medlemmar sedan kan få låna för en mindre avgift.

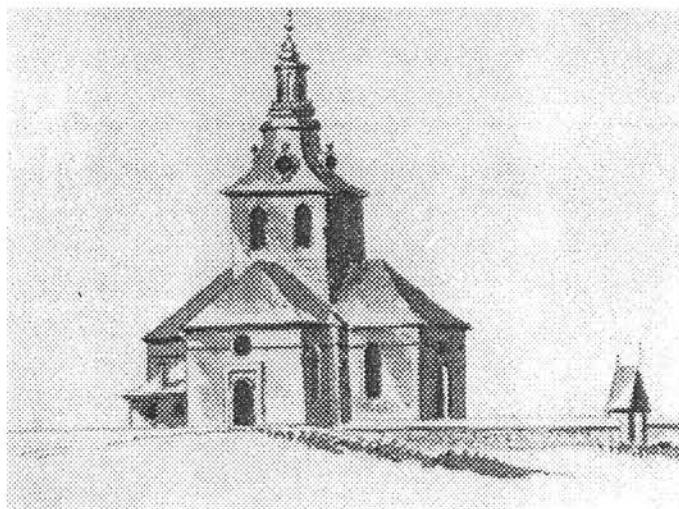
"Släktforskarnas årsbok 1997" finns nu i vår bokhylla. I den kan du bl.a. läsa om judiska rötter i östeuropa, barnhemsbarn, slakten Berchelt, präster i Linköpings stift på 1500-talet, och om mycket annat. Enligt förbundets internettidning "Rötter" finns C. M. Rosenbergs "Geografiskt Statistiskt Handlexikon öfver Sverige" nu att köpa på CD-ROM för 695 kr. (<http://www.siusa.se/gfx/>)

Förbundet ger också ut ett nytryck av "Den introducerade svenska adelns Ättartavlor" av Gustaf Elgenstierna, med två helt nya kompletteringsband med tillägg och rättelser. Är du intresserad ring 08-6950890. Biblioteket har justerat vissa avgifter, vilket gör att fjärrlån av mikrofilm från andra bibliotek nu kostar 20 kr. Lån av mikrokort från SVAR kostar fortfarande 15 kr.

Tre duktiga ALU-arbetare jobbar nu med renskrivning av kyrkböcker. Det är väldigt många uppgifter som skall tydas och skrivas in i datorerna, men snart är de klara med födda, vigda och döda för Västerfärnebo från



Västerfärnebo kyrka enligt Graus västmanlandsbeskrivning



V-färnebo kyrka efter ombyggnaden 1767-1770, tuschlavering från slutet av 1700-talet av hovjunkaren Gustaf Silverstråle

1700-talet till 1926. Har du några anor från denna församling, är du välkommen med en förfrågan per telefon eller brev.

För mig är det en nyhet att dödböckerna innehåller så mycket information. Man får ofta reda på den dödes födelsedata, dennes föräldrar, eventuella giftermål, antalet söner och döttrar, dödsorsak och ibland en liten levnadsbeskrivning. Här följer några exempel från Västerfärnebo (U):

18580715 dog Carl August Bäckström, Forss ägor. Född 18560120 vid Forss. Föräldrar: Johan Bäckström, Anna Stina Jansdotter. Dödsorsak: Vådeligen omkommen den 15 Juli genom förtäring af något med arsenik försatt vatten, som varit uppsatt på en skänk för att tjena till fluggift.

18200806 dog Skattebonde Jan Mattsson, Fallnäs. Född 17410101. Föräldrar: Matts Persson, Catharina Germundsdotter. Gift 1765 med Anna Mattsdotter, Bennbo. Tre söner två döttrar. Dödsorsak: Fallit utför en trappa och fanns död nedanför hvartill ålderdomsbräcklighet bidragit.

17751018 dog drängen Johan Larsson i Svebo. Född 17580606. Föräldrar: Lars Pärsson, Kerstin Jansdotter i Svebo. Dödsorsak: Halshuggen, Bränd den 18 okt.

Glöm alltså inte att titta i dödböckerna, du kan normalt komma ytterligare en generation bakåt med hjälp av dem.

Till sist önskar vi Er välkomna till våra höstmöten.

Sven Olby

Ordförande	Sven Olby	Ragnaröksgatan 12	723 55 Västerås	204 94
V. ordförande	Peder Danielsson	Västanåvägen 1b	730 50 Skultuna	755 25
Sekreterare	Larsowe Roman	Råbykorset 38	724 69 Västerås	35 86 91
Kassör	Ingela Engelbrektson	Provargatan 3	724 66 Västerås	18 22 54
Ledamot	Sten-Ove Sandell	Rosenlund Sevala	725 95 Västerås	620 65
Suppleant	Wera Lewen	Vetterstorpsgratan 24	724 62 Västerås	13 23 76
Suppleant	Nancy Söderberg	Björskogsgatan 6a	723 40 Västerås	14 42 45
Revisor	Berndt Storm	Uniformsgatan 6	723 50 Västerås	14 72 38
Revisor	Börje Bertills	Kakelugnsgratan 5	724 76 Västerås	35 67 36

Årsavgift 1997 70 kronor

Familjeavgift 100 kronor

Postgiro nummer 96054-2

Klubbens organisationsnummer 878001-8334

ISSN 1402-0300

Tidningsredaktör Sten-Ove Sandell

Rosenlund Sevala

725 95 Västerås

620 65

## Rättelser och ändringar i medlemsregistret (med FET stil)

Ekström

Torsten

Kaserngatan 51

72347 Västerås

021-149966

## Höstens program 1997

**Lördagen den 6 september** åker vi till Altuna och träffar Mona von Engeström (arkeolog och historiker) som berättar om bl.a.: gammal uppländsk bygd (Altuna), Revelsta, stormannagård sedan 1300-talet, och som en gång tillhörde Wasa-slakten. Hon visar delar av sitt Göksbo samt berättar om historisk litteratur som finns där.

Samling vid Fältnätargatan kl. 09.00 för gemensam avresa till Altuna. Fältnätargatan är första gatan bakom OK vid korsningen Österleden-Stockholmsvägen. Max 50 st. Vi åker bil och Du tager själv med Dig kaffekorg.

Utflykten beräknas vara slut vid 14-tiden. Avgift 10 kronor (förutom bilkostnad).

Anmälan till Peder Danielsson senast den 2:a sept. tfn. 021-755 25. Detta för att Peder skall få information om hur många som kör med egen bil och om Ni kan ta med Er en eller flera passagerare.

**Onsdagen den 22 oktober** kl. 19.00 berättar Eva Simonsen om hur människor levde i Västerås på 1700-talet.

Lokal: Herrgårdets servicehus. Anm. senast 19 okt. till Sven Olby 021-204 94 eller Sten-Ove Sandell tel. 021-620 65 om Ni vill ha kaffe eller the. Annars är Ni välkomna ändå. Denna gång kommer endast de som anmält sig för förtäring att erhålla denna. Sist blev en del som anmält sig utan och så skall vi inte ha det!

**Torsdag den 13 november** kl. 18.30 Problemlösarkväll!

Lokal: Energi och Vatten Carl Hennings gata 2. (Tvärgata till Munkgatan) Anmäl gärna till Sven Olby om Du har ett speciellt problem, så att vi i förväg kan leta rätt på och förhoppningsvis ge ett bra svar. Alla är naturligtvis välkomna för att höra om de olika problemen som kan finnas och hur de bäst kan avhjälpas.

**Torsdag 11 december** kl. 18.30 möte för nya medlemmar.

Lokal: Energi och Vatten Carl Hennings gata 2. Personlig kallelse utgår till alla under året nytillkomna medlemmar.

## Riksstämman i Helsingborg 1997

Årets släktforskar dagar och Riksstämman hålls den 13 och 14 september i Helsingborg.

Det står alla fritt att själv åka till den och vara med på forskardagarna. Det är endast till själva stämman som klubben utser den eller de som skall representera klubben.

Programmet är uppsatt i forskarsalen.

## Från redaktören

Så är sommar snart slut för denna gång och det går kanske lite lättare att sätta sig vid läsapparaten igen för att finna nya anor.

I tidningen skall vi i fortsättningen försöka skriva lite om datorer så att de som använder en sådan för att registrera sina uppgifter skall få lite hjälp. Nu finns det de i föreningen som är väldigt duktiga på datorer och vi hoppas naturligtvis att dessa skriver och berättar för oss vanliga som behöver lite hjälp då och då. Datorskribenter efterlyses alltså! Lite artiklar kan saxas från andra släktforskartidningar i detta ämne så om Du ser någon artikel så skicka in den till mig.

*Sten-Ove Sandell*

### Studiebesök hos Stadsarkivet i Stadshuset.

På kvällen den 6 februari var vi ett antal tappra medlemmar med ordföranden i spetsen som samlades i snålblåsten utanför entrén till Stadshuset. Vi gjorde ett studiebesök hos Stadsarkivet och Folkrorelsearkivet. Där visades vi runt bland de olika hyllorna och arkivdelarna under sakkunnig ledning av arkivarie Ulrika Gustavsson. Vi fick veta följande av vår guide om Stads- och Folkrorelsearkiven: 1954 startade Stadsarkivet sin verksamhet som ett centralarkiv för stadens (senare) kommunens olika nämnder och enheter.

Totalt omfattar de båda arkiven hela 7,5 hyllkilometer vilket i sin tur ger c:a 200.000 st arkivkartonger i A4 och folioformat.

Folkrorelsearkivet startades av förra stadsarkivarien Sven Ohlsson. Detta arkiv omfattar 1,8 hyllkilometer av de nyss nämnda 7,5 hyllkilometrarna. I Folkrorelsearkivet finns vissa mindre, men inte nu verksamma nämnder, ett stort antal enskilda personarkiv, enskilda företagsarkiv och sparbankernas arkiv för att nämna några av arkivformerna. Där förvaras också fanor och standarder från olika föreningar, företag och nykterhetsloger som inte längre finns. Vi fick också veta att personaktssekretessen är 70 år och om man vill ta del av någon s.k. socialpersonakt för t.ex. släktforskningsändamål måste man ta kontakt med Socialkontoret, som då, efter ansökan kan bevilja tillstånd att läsa akten. För att Stadsarkivet skall ta emot arkivalier från förvaltningar och nämnder måste de vara 3 år gamla eller äldre. Inleveransen diarieförs = ankomstregistreras först, därefter får den ett s.k. leveransnummer i en databas som sedan följer arkivalien hela dess livslängd i arkivet.

Det var en ur olika synpunkter intressant och givande kväll med flera bra tips för oss släktforskare.

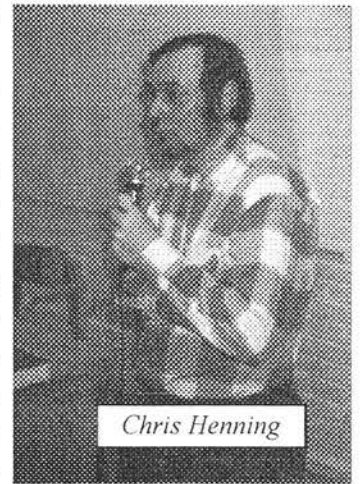
*Vid pennan Larsowe Roman*

### Rapport från årsmötet 13 mars 1997

Klubben höll sitt ordinarie årsmöte i stora samlingsalen på Herrgårdets Servicehus. Årsmötet var ovanligt välbesökt med drygt 60-talet medlemmar. Sven Olby omvaldes till ordförande och övriga ledamöter i styrelsen blev: Peder Danielsson, Ingela Engelbrektson, Larsowe Roman och Sten-Ove Sandell samt som suppleanter Nancy Söderberg och Wera Lewén.

Efter årsmötesförhandlingarna samlades vi i cafeterian och drack kaffe/thé med dopp och när detta var klart så återsamlades vi i samlingsalen för att lyssna till vår årsmötesgäst. Det var Chris Hennings från SSGF (Stor Stockholms Genalogiska förening) och han höll ett föredrag i ämnet "Då kyrkoböckerna inte räcker till".

Chris berättade och informerade om de olika källorna man har att gå till som släktforskare om inte kyrkoböckerna räcker till. Här nedan följer en uppräknig av en del källor: Grundmaterialet över de som emigrerade via Norge finns i Karlstad. En viktig bok i släktforskningen bland kyrkoböckerna är kyrkoräkenskapsböckerna. Kyrkoräkenskapsåret omfattar tiden 1 maj till 30 april.



*Chris Henning*

När det gäller tiden från slutet av 1800-talet är ortstidningarna en värdefull källa. Mantalslängderna före kyrkobokstiden är en mycket bra informationskälla.

Vid vissa tillfällen kan Jordeboken vara en mycket bra bok att hämta uppgifter ifrån.

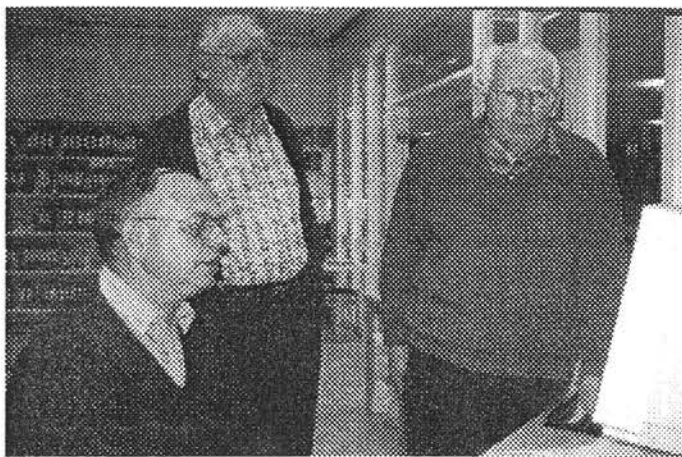
Vid Landsarkiven och Riksarkivet finns Sådd-, Skörde- och Boskapslängderna som fina kunskapskällor om jordbruksfolkets förhållanden.

Hos Riksarkivet och något landsarkiv finns länsräkenskaper från 1600-talet närmare bestämt med start 1630.

Hos Riksarkivet finns följande böcker, längder och räkenskaper; kvarntullsmantalslängder från c:a 1550-talet, landskapsräkenskaper, Bergskollegiets domböcker, Kommerkollegiets register om stadsrörelser och Kammararkivet.

Landsarkiven har också mycket material som inte levererats till Riksarkivet, så det lönar sig nästan alltid att fråga dem om man är osäker på var sökt material kan finnas. Sammanfattningsvis kan sägas att det var ett intressant och inspirerande föredrag och den efterföljande frågestunden var också givande.

*I rapportpennan höll Larsowe Roman*



Här visar Jan Larsson något ur en databas för Bengt Åkerberg och Arne Liljeroos.

### Medlemsmötet på Stadsbiblioteket 17 april

Vi var drygt 40-talet medlemmar som samlades i bibliotekets café och drack kaffe samt lyssnade till välkomst- och inledningsord av vår ordf. Sven Olby. Sven presenterade kvällens värdar, bibliotekarierna Jan Larsson och Marianne Jönsson. Det som för kvällen skulle visas och demonstreras var följande dataprogram på CD-Romskivor: Emigrant-, Nadskivorna och den s.k. Dödskivan med alla döda fr.o.m. 1968 dessutom Internet hemsidorna för: DIS, DIS-Aros, Släktforskarförbundet, förbundets Internettidning "Rötter", diverse kyrkoböcker och klubbens egen hemsida.

Bibliotekarie Jan Larsson berättade och visade ett urval av vad biblioteket har att låta oss släktforskare läsa och titta i och i något fall låna hem. Han berättade om bl. a. Hülphers genealogier 1789, (testamenterat till Rubeckianska skolans bibliotek), som handlar om borgar- och bergsmanssläkter i Bergslagen. Larsson rekommenderade oss att titta i kortregistret utanför släktforskarrummet, samt i filmerna och fisken som finns i arkivet. Vidare berättade han om de skrivna "Likpredikningarna" (begravningspredikningar) fr.o.m. 1622 och att första trycket av dessa kom 1830 och finns från hela landet. Det finns också en samling skolkataloger som inte är kompletta från större delen av landet och dessa är förvarade i Stifts- och läroverkets biblioteksarkiv i biblioteket. Dessutom finns följande material att ta del av: bibliografier under A på fackavdelningen, biografier under UM på referenshyllan, Skandinaviskt biografiskt index (endast på Engelska), "Herdarminnena" från början av 1700-talet med minnesanteckningar om prästerna, prosten Muncktells "Västerås herdaminne" i tre volymer från 1840-talet. Domkyrkosysselman Gunnar Ekström har fortsatt på Muncktells herdaminne, minnesanteckningar från prästmötena som kommer vart 6:e år, "Svensk slätkalender" från 1885 som kommer ut vart 3:e år och finns komplett, "Svenska val-

lonsläkter" har kommit ut med tre band hitintills, "Svenska församlingar genom tiderna" med de exterritoriella församlingarna, "Indelningsregistret" över socknarna i landet, "Västgötasläkter" finns på fisch. "Västerås herdaminne" kan lånas vid informationsdisken på fackavdelningen.

Klubben tackar Västerås Stadsbibliotek och bibliotekarierna Jan Larsson och Marianne Jönsson för deras insats denna kväll.

Kvällen var mycket idé-informativ-och intressegivande.

*Minnesantecknade gjorde Larsowe Roman.*

### Rapport från resan till Släktforskarhus i Leksand

På lördagsmorgonen första helgen i maj samlades ett gäng forskarsugna medlemmar på Västra Kyrkogatan för avfärd mot Leksand och släktforskarhus. Med oss i bussen hade vi även tre damer från släktforskarklubben i Eskilstuna. Några av oss hade varit dit upp förut, för andra var det premiär. Allihop var dock inställda på en helg enbart i släktforskningens tecken. Efter en två och en halv timmes bussresa var vi framme vid målet. Vi blev väl mottagna och fick lite praktisk information av en representant för forskarcentret. Sedan var det bara för var och en att ge sig i kast med att leta upp nya anor och lösa gamla problem som man hade liggande. I forskarsalen fanns hela Sveriges samlade kyrkoböcker på microkort. De hade även börjat köpa in bouppteckningar även om det än så länge bara fanns från enstaka församlingar.

Efter en lång dags forskning, bara avbruten för en kort lunch, var det skönt att få komma i säng för några timmars sömn. Några av oss sov på vandrarhemmet medan en del hade rum på hotell Korstjappan, båda logierna kan rekommenderas för Er som tänker åka upp och släktforska i Leksand. Söndagsmorgonen blev ingen sovmorgon utan här gällde det att ta vara på varje minut. Fram på eftermiddagen märktes det att ordspråket "tiden går fort då man har roligt" stämmer. Det märktes ett litet lätt stänk av panik bland forskarna då man insåg att det började dra ihop sig mot hemfärd.

De flesta var i alla fall nöjda med vad som hade presterats under helgens forskarmödor och var kanske i likhet med mig tillfälligt trötta på släktforskning för ett tag.

Jag vill passa på att tacka alla som var med på denna den första resa som Västerås släktforskarklubb anordnat till släktforskarhus i Leksand. Jag hoppas få se Er, och alla andra, om vi ordnar en likadan resa i framtiden.

*"Reseledare" Peder Danielsson*

# Litteraturtips för släktforskare

I samband med presentationen av nya tekniska hjälpmedel på biblioteket den 17 april i år berättade jag också om några böcker av intresse för släktforskare.

Först ett par allmänna personhistoriska uppslagsverk: Svenskt Biografiskt Lexikon och Svenska män och kvinnor. SBL är landets utförligaste arbete i sitt slag och började utges redan 1918. Hittills har man hunnit fram till namnet Ramsay, vilket innebär att många volymer ännu återstår att publicera. Åtskilliga kända svenskar, numera endast avlidna, har skildrats i artiklar av olika längd. Artiklarna inleds ofta med en släktöversikt och avslutas alltid med utförliga källhänvisningar till hjälp för den som vill gå vidare. Svenska män och kvinnor, som kom ut åren 1942-55 i åtta band, kan närmast beskrivas som en mindre version av SBL.

Ett annat stort arbete, som ger hänvisningar till litteratur om personer, är Scandinavian Biographical Index, publicerat i fyra volymer 1994. I detta verk kan man hitta många överraskningar.

Ett klassiskt uppslagsverk är Svenska släktkalendern, som utkommer ungefär vart tredje år. Den innehåller utredningar om olika släkter och är tack vare sina utmärkta register mycket lätt att hitta i. Den nuvarande formen fick släktkalendern 1912, men under benämningen Svensk slägtkalender gavs den ut redan 1885 av landsarkivarien i Vadstena Viktor Örnberg.

Ofta efterfrågade arbeten är de s k herdaminnena, som är stiftsvis utgivna redogörelser för prästerskapet genom tiderna. För t. ex. Strängnäs stift började de ges ut redan på 1700-talet. Westerås stifts herdaminne av J. Fr. Munck-tell kom i tre delar på 1840-talet. Det kompletterades senare med P. A. Ljungbergs Vesterås stifts herdaminne, Ny följd 1800-1880. Under 1900-talet har ett nyskrivet herdaminne börjat skrivas för vårt stift. Den förste författaren till detta var domkyrkosysslomannen Gunnar Ekström. Hittills har medeltiden, reformationstiden 1600-talet och 1700-talet publicerats. Som redaktör för den senast utgivna delen stod Gösta Hansson.

Ortnamnslexikon är också nödvändigt att känna till. Samma gårds-, by- och sockennamn återfinns på flera olika ställen i Sverige; då gäller det att hitta rätt. Ett utförligt verk är C. M. Rosenbergs Geografiskt-statistiskt handlexikon öfver Sverige (1882-83, ny uppl. 1982). Eftersom det är gammalt tar det upp nu försvunna namn. För landskapen runt Mälaren och för Närke och Dalarna har landsarkivet i Uppsala gett ut Indelningsregister, där man kan följa en sockens olika tillhörighet i kyrkligt, kommunalt, juridiskt och militärt avseende. (För övriga Sverige kan man hitta motsvarande indelningar i Nationella arkivdatabasen, som finns inlagd i cd-växlaren i släktforskaravdelningen.) Sveriges församlingar genom tiderna publicerades 1989 och ger en översikt över våra församlingar, även tidiga katolska och mosaiska. Förteckningar finns t. ex. också över äldre slotts-församlingar, fängelseförsamlingar och exterritoriella församlingar.

Några andra böcker, som kan vara bra att känna till, är G. Lagerkrantz' Svenska sjukdomsnamn i gångna tider (1981), Barbro Lunsjös Släktforskarens uppslagsbok: 3400 bouppteckningsord (1997), Håkan Skogsjös Mantalslängderna och släktforskaren (1989) och A. Wannert's Den svenska folkbokföringens historia under tre sekl (1982).

Till sist ska jag bara nämna något om litteraturförteckningar, s. k. bibliografier, som är av oskattbart värde för släkt- och hembygdslärandet. I dessa förteckningar hittar man otaliga hänvisningar till vidareläsning. Ett viktigt arbete är Svensk historisk bibliografi, som i nio band täcker tiden 1771 - 1976, och innehåller stora avsnitt om person- och lokalhistoria.

En rad regionala bibliografier har också sett dagens ljus, t ex över Skåne (delar), Blekinge, Södermanland, Närke, Dalarna och Övre Norrland. För snart ett år sedan kunde vi till denna lista foga även Västmanland i och med att Siv Hasslev och undertecknad blev färdiga med ett mångårigt bibliografiskt projekt över Västmanlands län, som i tryckt form ingår i Västerås kulturnämnds skriftserie.

Jan Larsson

## Anbyttardagar

**Sala Släktforskarförening** inbjuder till anbyte i Heby hembygdsgård lördagen den 20 september 1997 kl. 10.00-16.00. Vi vänder oss främst till de som forskar i C,U och W-län. Anmälan till Kenth Hansson tfn. 0224-314 23. Medtag matsäck/kaffekorg.

**Ovansiljans Släktforskare** arrangerar den 27 september 1997 kl. 09.00-17.00. Plats: församlingshemmet i Mora.

Område: Norra Dalarna (Mora, Orsa, Malung, Älvdalen och Rättviks kommuner, samt Ore socken, Siljansnäs sn. och Orsa finnmark). Tillgång till register och databaser kommer att finnas. Anmälan senast den 31 augusti till Majvor Johansson tfn. 0250-138 45 eller Jojje Lintrup tfn. 0250-168 28

# Stöpning och annat skrock på Hedensbergstrakten i början av 1900-talet.

Västerås 22 april 1922

Det mesta av nedanstående har jag hört av en yngre stathustru, vars föräldrar under hennes barndom brukade ett torp under Hedensbergs gård. När de tillträdde torpet var hon 13 år och var hemma tills hon var omkring 15 år.

Vid denna tid bodde i en liten stuga intill Dräggesta i Tortuna socken en äldre ogift kvinna, Johanna Nerén, eller "Neréns Johanna". Hon var dotter till en soldat. Hennes mor hade botat sjuka genom att stöpa över dem, smörja den älvkvarn, som finns på Dräggesta ägor, m.m. Dottern hade tagit upp den gamlas yrke och anlätades mycket av bygdens befolkning. Blev någon sjuk kallade man på "Neréns Johanna", ibland kom hon utan kallelse, doktorn drog man sig för att skicka efter. I allmänhet hade denne endast att konstatera dödsfallet när han någon gång kom ut.

## Stöpning

Stöpningen skulle ske tre dagar i rad, mestadels i solnedgången, kunde dock även företagas vid middagstid. Vid stöpningen lades ett skyнке över den sjuke varefter det smälta blyet med stöpsleven hölls i en vattenskopa, som hölls över den sjuke. Det bly som stänktes över tog man reda på för att lägga i stöpvattnet när det "slogs ut". De blyklumpar, som kommo i vattnet, tog gumman upp och synade för att om möjligt utröna på vilket sätt den sjuke ådragit sig sjukdomen.

Första dagen stöpte hon tre gånger, första gången för gårdsrå, andra gången för skogsrå och tredje för sjörå. Small det värst när blyet första gången råkade vattnet, var gårdsrået upphov till sjukdomen. Vattnet slogs då ut på gården. Var knallen skarpast andra gången slogs stöpvattnet ut bakom en sten i skogen. Var knallen skarpast tredje gången, slogs vattnet ut i något vatten. De bägge övriga dagarna stöptes blott en gång. Huruvida stöpvattnet då slogs ut på samma ställe visste inte min sagesman.

I stöpvattnet skulle, förutom det kringstänkta blyet, ligga tenn, koppar, mässing, hår, naglar, logg av den sjukens linne, samt ännu två sorter, det skulle sammanlagt vara 9 slag. Innan gumman gick ut tog hon ett eldkol ur spisen och lade i stöpvattnet. När hon slog ut det läste hon något, men vad kunde man inte höra, gumman såg noga efter att ingen fanns inom hörhåll. När hon kom in igen gick hon fram till spisen och låtsades kasta någonting på elden.

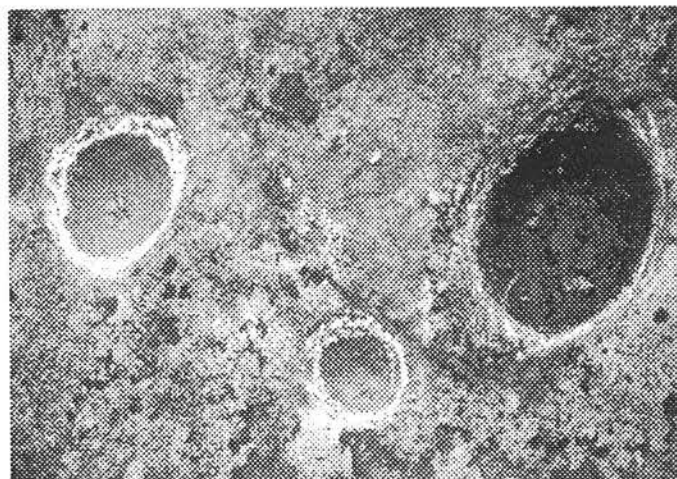
Samma kärl användes alla gångerna att stöpa i. Under

tiden mellan stöpningarna stod detta under den sjukens säng.

En annan gumma på samma trakt, som även kucklade om än i mindre skala, "Neréns Maja" (inte släkt med Johanna) åkallade emellertid inte den Onde utan Gud och bjöd de onda andarna att vika från den sjuka.



Dräggesta gård med blocket samt de tre älvkvarnarna.



## Smörjning av älvkvarnen.

Älvkvarnen var en större sten, som står i en backe intill Dräggesta i Tortuna. På översidan finns tre urgröpningar, "pottor", en större och två mindre.

Sjukdomar av olika slag kunde botas genom att smörja älvkvarnen. Sjukdomen hade den sjuke nämligen ådragit sig genom att på något sätt förnärma älvorna. Dessa blidgades genom kvarnsmörjningen.

Min meddelerskas moder hade en envis värk i sina ben.

Hon hade försökt att bli av med den. Som hon var ganska skrockfull bad hon även Neréns Johanna hjälpa sig. Emma, som berättarskan hette, skickades en tisdagsmorgon till Johanna med en klimp ister och en del saker, som skulle offras åt älvorna. Först stöpte gumman en gång bly i vatten, varför talte hon inte om, och gick sedan ut till älvkvarnen, vars pottor hon smorde med istret och i vilka hon också lade de nio olika slags småsaker, som älvorna skulle ha. Dessa småsaker var desamma som "slogs ut" vid stöpning, blyet togs av de bitar som stänkte omkring när hon stöpte.

Min sagesman visste inte hur gumman bar sig åt när hon smorde älvkvarnen. Hon var strängeligen förbjuden att titta på henne. Att hon läste något råkade hon emellertid få höra en gång. Smörjning skedde i solnedgången.

Den som sedan bar istret från älvkvarnen till den sjuka fick inte, när hon gick hem, yttra ett ord till någon och inte heller sade gumman något, när hon kom in efter att ha smort älvkvarnen.

Med istret smordes det sjuka stället varje kväll i solnedgången, dock icke fredagskvällar. Tisdags- och torsdagskvällar användes istret så snart det kommit hem.

Smörjning av älvkvarnen skedde varje tisdags- och torsdagskväll under tre veckor.

### Smörjning

Det omnämnda torparfolket hade en fosterson, som hade engelska sjukan, "va vålbunden", d. v. s. alltid satt med benen i kors.

För att bota detta fördes han i solnedgången en torsdagskväll ut genom ett fönster och in genom dörren på stugan tre gånger å rad. Smörjningen skedde motsols och upprepades ännu två torsdagskvällar.

Invid torpet strax sydväst om Larsbo under Hedensbergs gård stod på den tiden en "vålbunden" björk. De gamla talade om att man smort sjuka barn genom den.

**Holger Risberg**

*Insänt av Kjell Risberg Ångsvägen 13, 830 43 Ås*

(Sageskvinnan var Holgers moster Emma Lovisa Karlsson född 18910719 i Folkesta Dingtuna (U))

Holgers farmor, Anna Sofia Andersdotter berättade vi om i förra numret av AROSIANA i artikeln "När korna motades i vall på Stora gatan i Västerås".

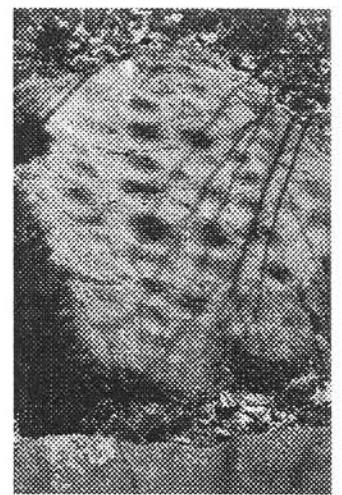
Holgers morfar, Frans Gustav Karlsson var torparson från Algutsboda i Småland och född den 2 mars 1851. Han flyttade 1901 med familjen till Tortuna socken och senare till Plattbo under Hedensberg i Tillberga socken.



*Plattbo som det såg ut i april-97*

### Älvkvarnarna vid Dräggesta gård

Omkring Dräggesta finns en av de rikligaste förekomster av dessa "skålgropar" i Sverige. Här finns även några skeppsristningar samt s. k. fotsulor, även dessa inhuggna i berghällarna runt gården. Antalet skålgropar är c:a 1700 stycken. Dessa finns förutom på berghällarna även på stenar och block som finns i hagarna runt gården. Som synes på bilderna så ligger vissa gropar väldigt tätt på hållarna.



## Torparkontrakt

Detta kontrakt är från 1887 och gäller ett torp under Hedensbergs gård som nämns i föregående artikel. Torpets namn är Skogen och låg vid Bocksjön som ligger mellan Hedensberg och Tortuna. Sjön är idag utdikad.

§ 1 Årliga arrendet, beräknat i penningvärde, är bestämdt till 120 kr. och utgöres månadligen, dels i kontanta penningar, dels genom mansdagsverken, qvinsdagsverken eller andra arbeten efter förvaltningens bestämmande.

§ 2 Vid utgörande af dessa skyldigheter iakttagas: att dagsverken utgöras vid gården och i sambruk dermed varande hemman och lägenheter; att Arrendatorn utgör dessa dagsverken på egen kost och försedd med nödiga verktyg; att arbetstiden räknas, då dagsljuset det medgifver, från kl. 5 på morgonen till kl. 8 på aftonen och den öfriga tiden af året från dagens gryning till nattens inbrott med mat- och vilostunder i öfvrensstämmelser med förvaltningens bestämmande; att till dagsverkenas utgörande användas endast fullt arbetsföra och dugliga samt välfrejdade personer, hvilkas duglighet pröfvas endast af förvaltningen; att dagsverken, körslor eller andra arbeten, hvilka oakadt förutgången ordentlig budning och utan laga förfall försummas, påföres Arrendatorn i räkning till de priser, för hvilka han haft att för samma arbeten blifva godtgjord.

§ 3 För sina utgjorda arbeten godtgöres Arrendatorn sålunda:

För ett mansdagsverk i April-September 1,20 kr.

För ett mansdagsverk i Oktober-Mars 0,80 kr.

För ett qvinsdagsverk i April-September 0,60 kr.

och vare Arrendatorn skyldig att enligt dessa pris utgöra de arbeten utöfver arrendebeloppet, som förvaltningen kan finna skäligt honom ålägga; för den händelse att i orten gångbara priset för dagsverken, eller andra arbeten ställer sig lägre än ofvannämnda pris, skall Arrendatorn med sådan nedsättning åtnjutas, att hans arbets- eller försellöner ej blifva större, än hvad främmande sålunda bekomma.

§ 4, 5 och 6 handlar om torpet och den jord han fick bruka där man kan notera att; Foder och gödsel få ej från lägenheten bortföras eller afyttras.

§ 7 Om Arrendatorn utan jordegarens skriftliga tillstånd,

a) idgar jagt eller fiske;

b) intager främmande kreatur till utfodring eller betning;

c) på bete utsläpper kreatur under otillåten tid;

d) från lägenheten bortför eller bortföra låter foder eller gödsel;

e) idgar forsling eller annat åt någon annan än jordegaren;

f) till begagnande åt annan person upplåter större eller mindre del af lägenheten;

g) företager odling, flåhackning och bränning, svedjande eller näfvertägt;

h) nyttjar getkreatur;

i) låter hos sig skattskrifva eller eljest hyser andra än ogifta personer, som för lägenhetens brukning och arrende-skyldigheternas utgörande äro nödvändiga;

k) brister i skyldig aktning eller lydnad mot egaren eller dess ombud -- så skall han derföre böta.

1:sta gång Fem (5) kronor, 2:dra gång Tio (10) kronor, 3:dje gång Trettio (30) kronor, och därjemte om så af Jordegaren eller dess ombud fordras, ersätta alla för Gården uppkommen skada samt vara skyldig att lägenheten genast afflytta utan tillgodonjutande af fardag och utan ersättning för utsädd gröda eller inbergadt foder; skolande dessa böter och skadestånd genast kontant betalas, eller i annat fall i Arrendatorns afräkning vid Gården debiteras och utgå i likhet med andra arrendeskyldigheter, sist vid årets slut.

Sedan är det ytterligare 5 st. paragrafer där bl.a. kan nämnas att han till vedeldning fick "3 stafrum ved om tre fots längd, sex fots bredd och sex fots höjd och af 5 lass ris". För detta fick han betala "huggelön derför efter i orten gångbart pris och att sjelf låta från skogen hemforsla ofvannämnda ved och ris" Vidare fick han betala 6 % ränta på eventuell skuld.

*Kontraktet är inskickat av Arne Liljeroos*

**DIS-öst** har haft en limerick-tävling och följande limerick utsåg som vinnare.

**En släktforskarsnubbe från Orsa,  
Han upptäckte snart att hans morsa  
Var' t ute på vift  
Långt förr'n hon blev gift,  
För plötsligt så fann han en brorsa!**

Den var inskickad av Sven R. Löf, Grödinge

Jag tycker det var en trevligt limerick. Har någon en egen limerick så skicka gärna in den för publicering i vår tidning.

*Sten-Ove*



## I sit herrskaps tjenst

Anders kröp in så långt han kunde i tältet och försökte trots att det mesta var blött och fuktigt ändå reda sig en sovplats för natten. Det var sent i november, faktiskt den 30:e.

I morgon är det julmånaden tänkte Anders trött medan han snodde runt för att hitta något så när torrt hö att ligga på. Hungrig var han också förresten, men han behövde bara stryka av sig hatten och lukta på skullen så kunde han ännu förnimma doften av stekt kyckling.

Ett förbannat dumt sätt att servera kyckling på, sa Anders så högt att ett par trossdrängar for upp och slickade sig om munnen. De somnade snabbt om när de såg att det bara var Luxemburg, lägrets och kungens lilla driftkucku som talat.

Kungens senaste bravad med lilla Anders, Anders var nämligen dvärg, talades det allmänt om. Dagen innan, alltså den 29:e november, hade kungen behagat inta sin taffel i skyttegraven och uppässningen skulle ske av Anders. Kungen, som önskade roa sin omgivning, befallde Anders att servera hans kyckling i sin hatt. Där fick han alltså stå och se sin hatt sölas ner av fettet från den stekta fågeln och samtidigt fungera som bord för kungen. Till råga på allt annat elände hade kungen frågat varifrån jag kom, tänkte Anders.

Genvägen Ers höghet, vad annars hade Anders svarat. Genvägen var skyddad från kulregnet som kom från Fredrikstens fästning.

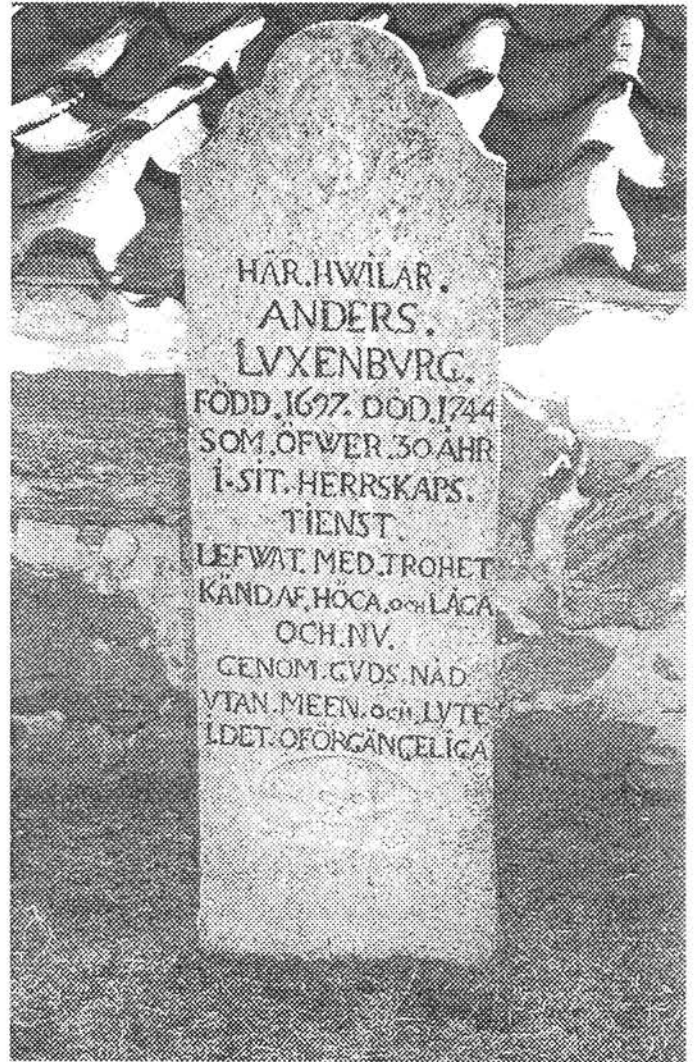
Genvägen, hade kungen svarat, är inte den rätta vägen, utan denna. Anders hade följt Karl XII:s behandskade pekning och sett att den gått rakt mot fiendens eld.

Det är rätta vägen, så gå nu, sade kungen och Anders fick lomma i väg. Men när fiendens kulor och granater nästan nådde honom kallades han tillbaka, och kungen som haft hjärtligt roligt åt Anders i kulregnet, tryckte en gulddukat i hans hand.

Anders föll i en orolig sömn. Han såg för sitt inre flera av de tilltag som kung Karl åsamkat honom sedan han kom i kungens tjänst för ett par år sedan. Värst illa därav blev nog Anders när kungen helt sonika red omkull honom på fäladen utanför Lund.

Kungen med sin stora häst, Knips, hade prejat Anders på sin klippare. Nära nog lika tragiskt var minnet av det påkomna bröllopet mellan Anders och en puckelryggig rådmansdotter från Lund. Kungen ville förgylla tristessen i Lund och hade redan kallat dit prästen, men Anders strida tårar och böner hade till sist bevekats kungen.

Vakna Anders, kungen är död. Du skall till Stockholm,



viskade en ordonnans i örat på honom och bara några timmar senare var Anders tillsammans med en liten trupp på väg med kungens lik.

När kistan en natt stod på Målhammar stack Anders från sällskapet och till det närbelägna Ängsö, där då Christina Piper, gift med kungliga rådet greve Carl Piper, residerade. Här på Ängsö fick Anders nu tillbringa drygt 20 år, långt från kungliga upptåg och trakasserier. Han uppskattades för sin viskonst med både franska och italienska visor på reportören, liksom för sin berättarkonst.

Anders som ursprungligen kom från Kumla i Närke och var född 1697, dog på Ängsö 1744. Hans gravsten återfinns strax intill kyrkogårdsmuren till vänster när man kommer från slottet.

Anders lär spöka, och det är kanske inte så konstigt när man betänker hur en människa med ett handikapp kunde hanteras av Karl XII. En dag som denna borde det kännas naturligare att hedra Anders Luxemburg än krigarkungen.

*Gunmar Lignell*

# Från gångna tiders Västerfärnebo

Västmanlands Fornminnesförenings årsskrift nr XII (1922) upptogs nästan helt av "En gammal mans anteckningar om livet i Väster Färnebo socken i gången tid" av Homo S. Bakom denna signatur dolde sig skomakaren Carl August Spångberg<sup>1</sup> i Västerby i Väster Färnebo. Han var född i Västerby den 10 oktober 1855<sup>2</sup> och avled den 18 oktober 1940 i sin hemsocken, där han synes ha bott och verkat hela sitt långa liv. Fornminnesföreningen äger flera manuskript av Spångbergs hand, alla behandlande den bygd, som den gamle skomakaren kände så väl. Några av dessa skildringar publiceras här nedan med bibehållande av författarens stavning och interpunktion, endast har ett par störande stavfel rättats och några felande bokstäver tillagts. Manuskripten har tillkommit vid mitten av 1920-talet, då C. A. Spångberg var i sjuttioårsåldern. Detta bör läsaren ha i minnet, när författaren anger tidpunkter med exempelvis "i min barndom" eller "för 50 å 60 år sedan".

## MINNESANTECKNINGAR FRÅN V. FÄRNEBO FÖR 60-TAL ÅR SEDAN

Till följd af många medverkande orsaker, - framförallt låta kommunikationer, - har landskommunerna mistat en stor del af de särdrag som för 50 å 60 år sedan, med ålderdomlig hävd, så orubbligt etsade samman sockenborna. Hvarje kommun tycktes vara omgärdad af en sannskyldig kinesisk mur som afspärrade gemenskap med angränsande orter. Till följd deraf utvecklades så småningom inom hvarje socken vissa särdrag, såväl i byggnadsstil, umgänges-sätt, hemlif som framförallt i språket. Hvad Väster-Färnebo beträffar så var språket vid angifna tid helt olika nutidens, och samma förhållande var äfven rådande i de kringliggande grannsocknarna. Träffades en person från någon af de angränsande socknarna: Karbenning, Våla, Folkärna eller Fläckebo, så kunde man på talet och klädseln osvikligen afgöra vad sockenbo personen var.

I afseende på bostaden och dess inredning så kan man, vad Färnebo beträffar, tydligt urskilja vissa tidsperioder. Från 1700-talet hade man den låga, långsträckt bostadsformen, så inföll en ny typ under första hälften af 1800-talet: den pompösa tvåvåningsbyggnaden, för att under vår tid öfvergå till fullständigt fantastiska utsväfningar i arkitektoniskt hänseende.

Jag skall här nedan meddela om inredningen i en sådan tvåvåningsbyggnad, som jag så lefvande minnes från min

barndom för 60 å 65 år sedan, och kan anmärka att vad som kommer att meddelas kan omfatta alla bondehem i Väster Färnebo.

Bostaden var timrad ytterst solid, afliggande timmer, med s.k. "knutar" i alla fyra hörnen. Rummens antal var orubbligen två i vardera våningen, - ett mycket stort rum i nedra våningen samt ett mycket litet som nämndes "kammarn". Det större var "stuggan". I öfra våningen voro lika rum som i nedra. "Öfverstuggan" saknade i regel eldstad. "Kammarn" var försedd med öppen brasspis.

I nedra våningens "stugga" var hela familjens samlingsrum. Der föddes barn, der lagades maten, der arbetades med kvinnligt handarbete, äfven hände ej sällan att bonden använde "stuggan" till slöjdverkstad då ena eller andra skrymmande redskapet skulle förfärdigas, det var sjukrum för den som var sjuk - det var verkstad åt skomakare och skraddare, det var dödsrum åt den som dog. . . Det fick göra tjänst för allt.

Inredningen var ytterligt enkel. Till venster innanför dörren var ett hörnskåp vars öfra hälft bestod af en öppen hylla med fack för fat och tallrikar samt ställ för träskedar, i skåpet under förvarades kokkärl och diverse matvaror. Från skåpet, - allt räknat från venster till höger, - sträckte sig en väggfast bänk, i regel förbi långsidans båda fönster, fram till "stuggans" hörn der ett s.k. hörnskåp hade sin plats. Detta var delat i en öfre och en nedre del. Den öfre användes som förvaringsrum för husets enda bokförråd: bibel, postilla, katekes, samt dessutom brännvinsflaska och glas. Den nedra afdelningen var husmoderns sannskyldiga skräpvrå, der gamla smutsiga strumpor, aflagda kläder och skor, garnnystan och ullkardor bildade ett kaos der botten ofta ej nåddes under generationer. Från skåpet och vidare fram efter gafvelfönstret stod en soffa, - eller också en kortare väggfast bänk med det framför stående massiva matbordet, några hemgjorda klumpiga stolar utfyllde eventuella tomrum. I nästa hörn möta vi "stuggans" inventiösaste<sup>3</sup> möbel: sängplatsen. Den bestod af två väggfasta britsar med en öfre våning af likaledes två sängplatser. För att kunna komma upp till denna öfre våning behöfdes en stege som utan pryderi användes af de yngre personer, - manliga och kvinnliga såväl som barn, - som hade sin sofplats i dessa öfre regioner. I den undra våningen lågo alltid familjens äldre medlemmar. Denna sängplats var skild från rummet i öfrigt genom en "förlåt" (=sparlakan<sup>4</sup>) som räckte från golf till tak, på sängarnas framsida hade Moraklockan sin bestämda plats. I nästa hörn möta

<sup>1</sup> Hustru Anna Karolina Hedström. Barn: Alma Carolina \*18820303, Karl Aron \*18841004

<sup>2</sup> Fader soldat Anders Spångberg Sten, moder Maria Sophia Göthberg, syster Maria Lovisa \*18620323

<sup>3</sup> Sinnrik, välutrustad  
<sup>4</sup> Sängomhänge

vi den kolossala spiselmuren med bakugn, - järnspis fanns ej då, - der det eldades på den öppna härden (hällen) för all matlagning. Denna tegelmurade spisel räckte ända fram till "kammardörren" som var i plan med "stuggdörren". Mellan båda dörrarna hade gårdens nycklar sin bestämda plats, och - nu äro vi änteligen vid utgångspunkten.

I en del hem, - dock långt ifrån alla, fanns i stället för matbord en s.k. fällbänk, - äfven på vissa håll kallad: "lop", som bestod af en rektangulär brädlåda om knappa två meters längd och en meters bredd, höjd: vanlig bords-höjd, med löstagbar skifva som lock. Denna möbel användes om dagarna som matbord, och om nätterna, efter skifvans aftagande, som sängplats. Man kan fatta det ohygieniska i tillställningen. Om främmande personer, - d.v.s. sådana som i regel ej hörde till huset, såsom handverkare af skilda yrken m.fl. tillfälligtvis vistades i huset fingo dessa sin sovplats i "öfverstuggan", "källarstuggan" eller andra "uthus", naturligtvis oeldade, - äfven på vintern, - enär eldstad saknades. Jag har otaliga gånger legat i sådana rum, under sådan temperatur att andedräkten frusit till istappar på fårskinnsfällens öfra ända. En gång hände (Julveckan 1872) att gårdens hund trängde genom den bristfälliga väggen och sökte värmen i den säng der jag låg och sof. Den här ofvan omnämnda öfre-våningssängplatsen benämndes "jälle", eller "tarre" ("tarn"). Att ligga derstädes kunde i vissa fall ha sina poänger, som synes af följande, som på samma gång utgör en profbild af språket i Färnebo, i min ungdom.

*I kvälstes hadd je någge roli, må du tro! Hä kom Flätjebokarrar som skull ått Norbärg å kör malm, å dåm hadd kvarter när åss om natten, å då va en dräng mä sam ja va bekant mä å han fråga va pigan bruka liddja, å då sa ja: Hon liddjer på framjälln.*

*- Då ska ja lädje mäggn när hænne, sa an!*

*- Ja, gär hä du, sa ja. - Men si nu va hä på hä vise att pigan låg på bakjälln, för framjälln hadd ingen båtten, å i undersänjen låg bon å kärgen.*

*- Ja, dränjen gekk ut å skull vatten hestane å ge dåm nattfor. Å mellerti så la dåm sägg i stuggan, å när dränjen kom in så klädd han åf sägg, å så skull han öpp på jälln te pigan.*

*- "Hä va långt te båtten hænne"! Härd ja han sa! Å så vrok han sägg öfver jällbrädden å damp ner på butjen på kärgen... Men då må du tro hä vart ett allo! Kärgen skria å bon svor! Å så tog bon tag i en stenkruka som hä va ärtvälling i, å den slog han i ryddjän på dränjen, så krukkan gekk i tusen bitar. Å va dränjen tog väjn om natten hä vet ja int, men åm mårån hadd han långåsen burri åf, när vi kåm öpp.*

## OM SKROCK OCH ÖFVERTRO.

Under äldre tid har i Färnebo, såväl som på alla andra trakter, tron på befinliga öfvernaturliga väsen varit allmän och djupt inrotad. En del af dessa väsen voro välvilligt stämda mot människorna. Andra voro illvilliga och sökte efter människans fördärf. Det ansågs derfor rådligt att, om möjligt, stå i bästa samförstånd med dessa makter. Tomten t.ex. var gårdens outtröttliga, goda genius, men var synnerligt snarstucken. Vid högtider eller andra högtidliga tillställningar var rådligast att ge honom något af högtidsmaten samt framförallt: brännvin. Han blef då än villigare att, - "Draga till huset". Om Tomten af glömska, eller än värre, af likgiltighet blef försummad då tog han humör, och drog bort från huset, - ej endast det han förut dragit dit, utan jämväl mycket derutöfver, och var därefter hopplöst för familjen att komma till ekonomiskt välstånd, trots bästa ansträngning.

En gård i Åhlsvarta i V. Färnebo hade fordom en gårds-tomte som under flera generationer varit släktens outtröttliga tjänare, - detta tack vare familjens välvilliga uppmärksamhet mot honom. En Julafton utbars en del julmat samt ett stort glas brännvin och ställdes i ladån åt tomten. Gårdens dräng hade dock den djärfheten att för egen del lägga beslag på tomtens brännvin och fyllde i stället ättika i glaset. Tomten hade förstås smakat på välfägnaden men när han kände sig bedragen fyllde han glaset med gödsel, och efter den dagen tog han sin hand från gården, som efter detta åkte allt mer på undergångens sluttande plan. - Detta enligt gammal berättelse, som dock ännu in i sednare tid ansetts trovärdig.

Äfven vid milkolning hade man att iakttaga många omständigheter som hade inverkan på kolningens, mer eller mindre, lyckade resultat. Ordet: "Eld"! fick ej utsägas, utan ersattes med: "Värme"! Svordomar voro högst fördärflika för kolningens lyckliga gång, men alldamäst berodde arbetets lyckliga utgång derpå om milbottnen (kolbottnen) var, af en händelse, anlagd på sådan plats att "Råan", = Råd-ande, dervid ej blef oroad. Sådant kunde visserligen ej på förhand beräknas, men genom många års erfarenhet hade visshet vunnits vilka kolbottnar voro "godgångna" eller icke. Var kolbottnen "godgången" användes denna om möjligt, äfven om virket måste transporteras rätt så långt.

Ett säkert bevis på att "råan" kände sig oroad var när milan "slog" under kolningens gång. Detta bestod deri att milan för något ögonblick upphörde att ryka, eller "höll andan", för att nästa sekund explosionsartat afkasta betäckningen af granris och kolstybb. Sådant var ett synnerligt riskabelt fall och fordrade ögonblickligt ingripande och ansträngande arbete, i annat fall var milan i stor fara att

bryta ut i full låga, som varit liktydig med hela milans undergång. (Detta kan mycket lätt förklaras vid någon kännedom om fysiska lagar, men har alltid ansetts, och anses ännu, för att bero på "råans" obelåtenhet öfver intrång i dess område).

En trakt på Sör Hörende skogsmark benämnd Rödkilen (= "Rökiln") har sedan århundraden varit känd och värderad för en synnerligen "godgången" kolbotten. Ej nog med att kolningsresultatet städse blef alldeles utmärkt, utan äfven kolaren behöfde ringa omtanke nattetid. Han kunde trygg lägga sig i kojor och somna bekymmerfritt. Vid minsta fel på milan blef han städes väckt genom att hans namn ropades honom i örat. Gick han genast ut på inspektion var det bäst för honom själf. Var han loj eller långsam kastades kojörren loss. På Hörnsjö-Fors skogsområde finns en trakt, - Vallsjöskogen, - med en kolbotten som i långliga tider haft ganska dåligt rykte. En egendomlighet är dermed förknippad att den som börjat kolningen ej en enda gång kunnat fullborda den utan måst hemsändas för tillfällig sinnesförvirring, som dock i hvarje fall varit öfvergående efter en veckas vistelse i hemmet. Fantasierna har städse rört sig om en ung, ovanligt vacker kvinna, som varit ytterligt påträngande gentemot kolaren. Ännu för c:a 50 år sedan anmodades en pastor Gillberg<sup>5</sup> i Färnebo att besöka den sinnesförvirrade kolaren, för att söka lösa den förmodade förtrollningen, hvilket äfven prästen gjorde, med godt resultat.

Fors sätteri, - namnet har på sednaste tiden omformats till: Hörnsjö-Fors, - har sedan forna dagar varit omspunnet med sägner om varsel af olika art. Så har alltid näst före egarens död, ett gammaldags ekipage, förspänt med stora, svarta hästar, ljudlöst kört fram till stora ingången, stått der stilla en kort stund och sedan lika ljudlöst försvunnit. Den Hörnsjö-Fors tillhöriga, Lämna stångjärnsmedja - numera omändrad till mekanisk reparationsverkstad, - har likaså haft sin blomstringstid vad öfvernaturligheter beträffar. Smederna har derstädes, allt sedan 1600-talet ofta iakttagit en mycket liten, gråklädd, långskäggig gubbe, som med förnöjd min setat gungande på bälgen (= blåsmaskinen), dock endast vid nattskiften. Detta var tydligen Lämna-smedjans tomte, ty när en ung "mästersven" (smeddräng, näst mästaren i yrkeskunnighet) en gång kastade ett glödande järnstycke mot den gråklädda gubben, förändrades plötsligt blåsmaskinens lyfttryck till sugning så att både glödande kol och mindre järnstycken drogs in i luftkanalerna, med stor fara för eldsvåda, som dock med knapp nöd afvärjdes genom vattenhjulets ögonblickliga stoppande. Sedan detta tillfälle har aldrig den gråklädde

visat sig derstädes. Men smedjans tillvaro var från denna stund tillspillogifven.

Västerbyåns vattenfall vid Lämna har äfven varit känt som tillhåll för "Näcken". I min ungdom fanns en af mig personligen känd fiolspelare, som ville förkofra sig i sin konst, och för den skull tog sin fiol och praktiserade sig ut i fallets hala och våta raviner, en Skärtorsdagsnatt. Han satt der länge nog, både våt och frusen, men han erkände erfteråt att Näcken behagade uteblifva.

## KULTURBILD FRÅN V. FÄRNEBO FÖR 70 ÅR SEDAN

Vid denna tidpunkt var alla handverkare inom V. Färnebo, ambulerande, d. v. s. arbetet utfördes i kundens hem, vilken äfven bekostade behöfligt material samt mat åt handverkaren, hvars förtjänst på sitt arbete var ytterligt minimal. Den, som af ena eller andra orsaken råkade bli skraddare eller skomakare, var redan från början dömd till lifslång misär, varur det ej fanns minsta utsikt att kunna höja sig. Till en del berodde detta på en mördande konkurrens inom respektive yrken, men äfven derpå att yrket rekryterades bland befolkningens mest undermåliga individer. Den som led af någon kroppslig eller andlig defekt ansågs ej duga till "annat än skraddare eller skomakare". Yrket i sig själf, arbetsdagens längd samt ytterst hälsovidriga förhållanden i arbetslokalerna bidrog äfven att ytterligare nedrifva och försämma en redan förut svag fysik. Dessa befolkningens parias voro städse ringaktade och utgjorde tacksamma objekt för den öfriga befolkningens hån och gyckel som ibland tog sig uttryck i klumpigt hopkomna nidvisor... Härnedan lämnas några meddelanden och anekdoter från denna handverkeriets mörka tid.

Skraddaren Lars "från Kilbo körkväg" var en af dessa ambulerande olycksfåglar. Han hade stor kundkrets och var efter dåvarande ringa fordringar godkänd. För att hinna betjäna sina vidt spridda kunder hade han vanligen två vuxna gesäller samt en mindre lärling. Till sina personliga egenskaper var han mycke inskränkt och i synnerhet mycket rädd; rädd för allt, både befintligt och obefintligt. Som fattigdomen i hans hem var stor blef han vid ett tillfälle nödsakad att hos en granne låna några kakor bröd. Efter uträttat ärende begaf sig Lars på hemväg med sitt lånta brödförråd. Han hade dock blifvit fördröjd så att mörkret började tätna alltmer, men i öfrigt var det fullmåne och klar sikt. Som Lars anade faror och lurande försåt öfverallt så såg han ganska ofta bakom sig för att i tid observera någon annalkande fara, och mycket riktigt såg han bakom sig en smygande gestalt som tveksamt stannade när Lars, skälvande af rädsla, vände sig om. Föremålet var visserligen af obestämbart form men Lars fantasi konstruerade ögonblickligen ihop att det var en varg som gjorde sig i

<sup>5</sup> Per Fredrik \*18200823. Hustru Maria Elisabeth Ihrmark \*18310913. Fader Per Jonas Gillberg. Moder Elisabeth Christina Kilman

ordning till ett lömskt öfverfall bakifrån. Situationen var högeligen kritisk, varföre Lars tog den enda utväg som stod till buds: bröt af ett stycke bröd och kastade bakom sig för att om möjligt distrahera eller blidka det glupska odjuret. Försöket kröntes med framgång ity att "vargen" stannade, antagligen för att sluka brödstycket. Lars såg sig åter om och fann "vargen" hack i häl på sig, hvarföre samma utväg ånyo måste tillgripas, med samma resultat. Slutligen nåddes hemmet men då var det äfven slut med brödet och sista biten slängdes, när Lars ryckte upp dörren och halfdöd af ångest rusade in... Dagen efter gick dock fru Lars (hustrun) och samlade ihop brödstyckena som Lars kvällen förut kastat åt, - sin egen skugga!

Vid ett annat tillfälle hade Lars fått låna en dragoxe för att forsla en del säd till Fors kvarn att förmalas. Mycket tidigt på morgonen måste färden anträdas för att med det första och snarast möjligt inträffa vid kvarnen. Som det var sträng vinter och Lars visste att vargarna voro djärfvare och glupskare vid stark kyla, så medtog han lärpojken på färden för att åtminstone ha någon mänsklig varelse att trygga sig till. För att ej vara helt blottställd på försvarsvapen medtogs en bastant käpp. När ekipaget hunnit till den hårdtfrusna och snörika vägen började det kända tjetet som åstadkommes genom medarnas friktion mot frusen snö. Lars var genast på det klara med att en varg befann sig under släden för att anfälla oxen bakifrån. För att om möjligt rädda både sitt och oxens liv förmådde han pojken att från slädens framända krypa under släden och drifva fram vargen vid slädens bakre ända, där då Lars var i beredskap att gifva vargen dödsslaget med käppen. "Tokig gjorde som galen sade". När pojken stack fram hufvudet vid slädens bakre ända trodde Lars att det var vargen, hvarföre han gaf pojken ett dråpslag i nacken som på ett hår när kunnat sändt pojken till de sälla jaktmarkerna. Ett år under själfva Julveckan, var han med sina tre medhjälpare hos "Matts-Hans" i Ösby för att sy kläder. Mangården där är en massiv timmerbyggnad i, som det hette, två "stugulängder", d. v. s. den ena ändan på huset användes till dagligt begagnande. Den andra ändan, med lika många rum var oeldad och obegagnad. I denna del af huset fick skräddarna sin liggplats anvisad. (Att handverkarna fingo ligga i oeldade rum på vintern var regel. Jag har otaliga gånger pröfvat det själf). "Matts-Hans mor" hade bryggt juldricka och ställt det färdiga ölet till jäsning i ett stort kar öfverhöljt med en skinnfäll för att bibehålla den ändamålsenliga temperaturen. Skräddarens gesäller som hade ganska ringa aktning för sin mästare hade anordnat en komplott hvari äfven lärpojken skulle medverka. - Sängplatserna voro så anordnade att Lars och lärpojken skulle ligga i samma säng. - När det blef sängdags skyndade gesällerna och pojken in i sofrummet, klädde i

hast af sig och gingo till sängs innan den mera senfärdiga mästaren hann inkomma. Ljuset släcktes och pojken hukade ned sig, enligt instruktion, bakom ölkaret. Lars kom in, fann ljuset släckt, men klädde af sig för att gå till sängs, men som han ej i mörkret hittade rätt på sängen så frågade han:

- Var ä du, pojtje?

- Jag ä hälle! svarade den bakom ölkaret sittande pojken. Lars gick omisständigt efter ljudet. Lyfte på skinnfällerna och, - ramlade baklänges i Matts-Hans mors julöl! Medan gubben plaskade i karet, smög sig pojken i säng och frågade oskuldsfullt:

- Va tar ni väjn, far?



*En kringvandrande sockenskomakares verktyg "allt i ett":  
skomakarestol, skrin med olika slags verktyg samt lästknippa tillhöriga Mats Ålhberg, sockenskomakare i början av 1800-talet.*

Det fanns dock en och annan handverkare som opponerade sig mot det rådande förtrycket samt betalade han och förakt med samma mynt. En sådan var skomakare Säterlund<sup>6</sup> i Prästhyttan. Äfven han hade stor kundkrets och ambulerade mellan gårdarna på ett stort område. - Vid ett tillfälle, då han infann sig i en bondgård för att börja arbetet, sade den myndiga och själfmedvetna bondhustrun:

- Ja, lika glad som jag är när du kommer, lika glad är jag när du går!

- Då är det bäst att du är glad på en och samma gång då! svarade Säterlund, samt gick sin väg utan att börja arbeta. En annan gång hade han infunnit sig i en gård dit han varit betingad samt plockat i ordning sina verktyg och begärt framtagande af behöfligt material, - bland annat s.k. skogarn, hvilket

spanss i hemmet af finaste lin, men vid detta tillfälle befanns vara af underhållig beskaffenhet. Säterlund klandrade garnet och utbröt:

- Det här garnet har du spunnit af sämsta blåren (linaffall) det duger ej till skogarn! Bondhustrun blef högeligen indignerad och svarade utmanande:

- Jag har spunnit skogarn innan jag såg näsan på dig! Säterlund svarade ej ett ord. Tog en stor knif och klöf midt itu åtta skogarnsnystan, stora som barnhufvuden, samt gick sin väg utan ett ord vidare.

*6 Jan Säterlund/Mattsson. Hustru Brita Andersdotter. Barn: Sara Lisa \*18380409, Sophia och Johanna \*18410725, Anders \*18431119, Johanna 18460618.*

Här ofvan nämndes om Skräddare-Lars rädsla för vargar. Ej alla voro så harhjärtade som han, men vargen var i alla händelser ett rofdjur som ingaf respekt. Den som ej sett detta djur i frihet utan endast i menagerier har blott sett en vrågbild af en varg. Detta djur började i min barndom bli ganska sällsynt, beroende på intensiv förföljelse, men jag har dock vid elfva års ålder sett två stycken i full frihet. Jag var sänd ett ärende, och fick under vägen detta riskabla möte. Den största vargen vädrade i riktning mot mig, slickade sig om munnen och visade sina hvitglänsande betar, men det stannade till alla lycka dervid.

En ensam varg var riskabel att möta för en obeväpnad man. För vargar i flock eller två å tre tillsammans kunde intet djur i Sverige reda sig, ej ens häst eller älg. Det enda djur som vågade upptaga striden med en ensam varg var en kraftigt danad, svart och storväxt hundart (vet ej af hvad ras) och i vissa fall kunde hunden bli segrare, dock endast om hunden var försedd med halspansar. D.v.s. groft halsband, rundtom försedt med långa och hvassa järntaggar, men striden blef alltid hård och långvarig.

Jag minns från min barndom en kvinna, hustru till kronolänsman Lehnberg<sup>7</sup> i Berg, Väster Färnebo, som en vinter ensam, endast åtföljd af sin hund "Fellov" skulle köra till Sala. När hon befann sig på hemväg och i skymningen hunnit till Gullvalla mosse (vid den nuvarande torffabriken) skyggade plötsligt den eljest fromma hästen, och satte i vildaste sken hem till länsmans bostället i Berg. Det sista fru Lehnberg hörde innan hästen föll i sken var när hunden Fellov under ett utmanande vrålande kastade sig in bland getporsen på mossen. Hunden kom emellertid ej hem den natten, och dagen efter för länsmannen själf till den af frun angifna platsen för att forska efter hunden, som man mycket riktigt antog varit i strid med en varg. Valplatsen återfanns med lätthet och att striden varit hård bevisades af talrika blodspår samt hår af både hund och varg. Ingendera kunde dock anträffas, men efter två dygn hemkom Fellov, illa sönderrifven men ej livsfarligt skadad, dock så uttröttad att han låg som död ett helt dygn.

Det finnes dock äfven ett annat tamdjur som ej tvekar att upptaga striden med ensam varg - för öfrigt äfven med flera vargar ehuru utgången då är oviss, - och detta är gammal fargalt. Ögonvittnen ha berättat för mig om ett envig mellan fargalt och varg som för många år sedan utkämpades på ett gårde i Björsbo i V. Färnebo. Fargalten gick en höstkväll på det frusna men snöfria råggärdet och sökte föda då han anfölls af en dumdristig varg som smygande kretsade omkring galten för att angripa honom från den lämpligaste punkten. Galten vred sig lugnt och säfligt

på så sätt att han alltid riktade sitt hufvud mot vargen. Vargen rusade slutligen till anfall därvid både galt och varg rullade omkull. Galten hade dock i samma ögonblick gjort det bekanta sidokastet med hufvudet och med endast ett hugg af sina krökta betar slitit ett så stort hål på vargens buk att alla tarmarna runno ut. Vargens öde var beseglat, men galten fortsatte att helt trankilt<sup>8</sup> äta rågbrodd.

En korporal vid Bergs kompani af Västml. Regemente, var jämte ett antal soldater beordrad att infinna sig vid ett s.k. visitationsmöte, d.v.s. uppvisa uniform och vapen så att vederbörande befäl fick visshet att persedlarna vårdades omsorgsfullt. När förrättningen var avslutad, gingo samtliga till sina hem, men korporalen som hade ett ärende att uträtta på ett annat håll bad en sin kamrat att medtaga korporalens gevär, medan korporalen gick öfver den tillfrusna sjön för att uträtta sitt ärende. Han kom dock ej hem under natten hvarföre den oroliga hustrun vidtalade folk att söka efter honom i händelse han råkat ut för någon olycka på sjön. De sökande fingo snart sikte på några mörka föremål på isen, som vid närmare undersökning befanns vara fyra döda vargar, ett längre stycke derifrån krälade ännu en varg, lefvande men med frambenen afhuggna. Korporalen hade synbarligen anfallits af en vargflock och med sitt sidovapen den s.k. huggaren (halfmeter lång, mycket tung sabel i läderslida) förpassat fem vargar till annan jaktmark.

Som det ej visade sig spår af korporalen fortsattes sökandet och snart anträffades ännu en valplats, men där sågs inga döda vargar, endast trasor af korporalens uniform, hans afgnagda hufvudskål (kraniet) samt huggaren, krökt och skadad men fastfrusen i sin läderslida.

Ögonskenligen hade förloppet varit att korporalen anfallits af en vargflock, och dödat ett antal af dem samt sedan, troende sig säkerställd, stuckig huggaren, blodig, i läderslidan där den frusit fast och var oåtkomlig när karlen ånyo anfölls af antingen en ny vargflock eller ock af djur ur den nyss sprängda flocken.

En arbetare hos häradsskrifvare Carl Samuel Esséen<sup>9</sup> i Västerby, V. Färnebo blef en vinter något år i slutet af 1840-talet, af sin husbonde ålagd att hämta grus vid grusåsen ofvan Backa. Arbetet pågick flera dagar och dragarna, ett par oxar, voro vana och väl förtrogna med vägen. En eftermiddag när sista lasset för dagen skulle hämtas, hukade körkarlen ned sig i skrindan och lindade ett med-

<sup>8</sup> Lugn, obekymrad.

<sup>9</sup> Hustru Eugenia Mathilda Hallén \*18260210. Barn: Anna Maria \*18500918, Hilma Mathilda \*18520127, Emma Josefina \*18530319, Carl Eugène \*18540728, Eric Wilhelm \*18560212, Agnes Elisabeth \*18570410, Claes Gustaf \*18580707. Hustruns föräldrar: Per Niclas Hallén, Maria Lovisa Esséen/Ersdotter.

<sup>7</sup> Carl Johan. Hustru Wilhelmina Holmberg. Barn: Thor Björn Carl \*18590317, Anders Isac Magnus \*18601219, Anna Inga Wilhelmina \*18631217.

fört hästtäckte om hufvudet för att i någon mån skydda sig för den bitande blåsten på de vidsträckta gårdarna vid Salbo. Oxarna gingo makligt idisslande, och veko själfmant af landsvägen in på bivägen till grustaget. Körkarlen rycktes då hastigt ur sin dåsigthet genom oxarnas egendomliga brölände, som den med djurlifvet förtrogna ganska väl igenkänner som varning vid öfverhängande fara. När karlen såg upp varnade han fem stycken vargar, deraf två hade hukat sig till språng i oxarnas hals, de andra stodo bakom till reserv. Situationen fordrade ögenblicklig handling hvarföre karlen kastade sig ur släden och rusade med utbredda armar in i vargflocken som, öfverraskade af det oförmodade uppträdandet af en oanad fiende, ryggade bakåt så att karlen hann hämta ett medfört järnspett och med detta kraftiga vapen drifva vargarna på flykten.

Otaliga liknande episoder kunde anföras men det sagda må vara nog, hvarföre något skall nämnas om fångst af varg.

Vargen fångades stundom i, för ändamålet grädda gropar, dit han lockades genom utlagt byte. Ibland sköts han på åtel, från vakglugg. Den vargart som förekom i de skandinaviska länderna kunde ej jagas med tillhjälp af hund. Dels vågade ej någon jakthund stå denna risk och dels lönade det ej att göra försök dermed emedan hunden ofelbart dödades af vargen.

Vid skjutning från vakglugg användes en kort, grofkalibrig bössa som laddades med synnerligt kraftigt skott. Projektilen var ej kula utan 10 å 12 små kulor, kallade "snärpor". Vid fullträff ref detta skott så stort hål i vargens kropp att man kunde köra armen genom densamma. Kula kunde ej med tillförsikt begagnas, emedan om ej det mest vitala parti på vargens kropp träffades så kunde han aflägsna sig miltal efter träff. Ej så efter skott med "snärpor".

Det effektivaste fångstsättet var dock s.k. vargskall, som under äldre tid var ett kommunalt åliggande. Mycket grofva nät, 4 alnar höga samt af anseelig längd, uppspändes på plats som af "skallfogden" ansågs lämplig, hvarefter trakten som skulle afjagas omringades af ett stort antal uppbådade personer som under det hiskligaste oväsande som kunde åstadkommas, drefvo vargarna i näten der de intrasslades och kunde dödas. Vid ett sådant vargskall i V. Färnebo fastnade en varg i nätet och slogs till döds med en yxa, men stänkte saliv eller fradga i ansiktet på karlen som deraf fick ytterst långvariga och svåråtkta sårnader på de ställen i ansiktet der saliven träffat.

På hvalfvet i V. Färnebo kyrka har jag sett sådana vargnät förvarade, som en kommunens gemensamma tillhörighet.

AF CARLAUGUST SPÄNGBERG

## En sämre piga för två daler åtta öre

I den gamla goda tiden, då allt var ordnat genom lag, föreskrifter och taxor, visste en landsfaderlig styrelse jämväl att föreskriva huru mycket drängar och pigor skulle ha i årslön. Och tidningen Helsingen av den 1 december 1875 berättar:

Här är ett litet utdrag ur 1723 års "Taxa hvarefter Tjenstefolket kommer att städjas och lönas uti Väster-Norrland".

### En fullvuxen dräng:

i städsel 6 daler koppar mynt, i lön 54 daler.

### En halvvuxen dräng:

i städsel 3 daler, i lön 24,30, till 36 Daler alltsom han finnes flögdesam och skickelig till.

### En fullvuxen piga:

i städsel 3 daler, i lön 30 daler.

### En sämre piga:

i städsel 2 daler 8 öre, i lön 15,18 till 24 daler, allt efter hennes ämne och skicklighet.

Av dessa avlöningar, även med den tidens höga penningvärde, ej varit lockande, framgår av de stränga bestämmelser som själva stadgan innehåller om skyldigheten att taga årstjänst som legohjon.

*Till det första vete vi att inga landstrykare, lösdrivare, lättingar eller inhysesshjon skola i städerna eller å landet likaså lidas, utan att var och en, karl eller dräng, som icke är självsutten Borgare i Städerna och driver borgerlig handel och näring eller på landet å hemman eller torp, landbruk driver, skall städja sig i tjenst.*

De som ertappas tjenstelösa togos till båtsmän eller "knekhtar" eller forslades till kronans slott och fästen att där arbeta för sex öre om dagen.

Signe Falkenberg

Citat ur en gammal skomakarevisa:

*Skomakare och skolåda,  
lästaknippet och pinnasula,  
suluhandsken och tummaringen  
och gå till flickorna i månaskin.*

## Problem för släktforskare

Stavningen av namnen har ju varierat genom tiderna, liksom bruket av namnformerna. I artikeln pekas på en del av de problem som en släktforskare kan ställas inför.

När man börjar att släktforska är det viktigt att man har fullt säkra uppgifter om den person från vilken forskningen skall utgå. Är man inte helt säker på hans eller hennes namn, födelsedatum och -ort eller eventuellt dödsdatum och -ort och har man inte kunnat verifiera dessa uppgifter i kyrkoböckerna, bör man nog påbörja forskningen ett led närmare vår tid, om uppgifterna där är mera vissa. Det är lätt att komma in på ett felaktigt spår ifrån början, särskilt om det gäller en person av allmogen med ett vanligt förnamn och ett efternamn som slutar på -son eller -dotter.

### Verifiera uppgifterna

Har man emellertid en uppgift, verifierad i kyrkboken, är man säker på att vara på rätt spår. Däremot kan det inte tillrådas att påbörja forskningen med enbart uppgift ur en husförhörslängd. Under personernas flyttningar från en plats till en annan förekommer det tyvärr alltför ofta att födelsedatum eller födelseort blivit förvanskade. Inte heller ger åldersuppgiften i kyrkboken vid en persons död en tillförlitlig uppgift på vederbörandes födelseår. Även när åldern är uträknad i år, månader och dagar är den ofta felaktig.

Man kan aldrig vara nog försiktig i att godtaga de uppgifter man erhåller, ända tills dess man skaffat sig slutgiltiga bevis för att de är riktiga. Har man med säkerhet kännedom om att en person är född en viss uppgiven dag i en viss uppgiven församling och finner man att detta överensstämmer med dopboken i denna församling, kan man lugnt fortsätta från denna utgångspunkt. Sedan uppsökes familjen i husförhörsböckerna framåt och tillbaka i tiden till dess man fått data för födelse, vigsel, död och eventuella omgiften samt alla barnens födelser. Alla dessa uppgifter kontrollerar man i respektive födelse-, vigsel- och dödböcker och ur dessa skriver man av ordagrant, vad som rör de personer man forskar efter. Det är tillrådligt att slå upp familjen i *alla* husförhörslängder där den förekommer och inte nöja sig med en eller ett par längder.

Uppgifterna i husförhörslängderna är inte alltid att lita på och det kan hända, att en person i en längd har en födelsedag, i en annan längd en annan, att födelseorten blivit ändrad under vederbörandes flyttningar. Det gäller då att verifiera vad som är rätt och bevisa vad som är orätt, innan man går vidare med forskningen.

### Dra inte för snabba slutsatser

Man bör inte heller dra några säkra slutsatser om släktskap av en persons efternamn. Det fanns visserligen i Sverige i äldre tider, i synnerhet bland präster, borgare och adelsmän, verkliga efternamn, som behölls från far till

son i generationer. Men den svenska allmogen bildade ända till långt in på 1800-talet sitt efternamn av faderns förnamn med tillägg av -son eller -dotter, varför man alltså kan utgå ifrån att Erik Larsson, född t. ex. i mitten av 1700-talet, måste vara son till en Lars. Däremot är det inte absolut säkert, att en Erik Hansson måste ha en far vid namn Hans. Fadern kan också heta Johan. Detta kan vara förvirrande, men man måste tänka på att Johan och Hans samt Jon och Jöns endast är olika varianter och kortformer av samma namn nämligen Johannes. Likaså kan en man som heter Jonsson ha en far som heter Jan och en man som heter Persson en far som heter Peter, ty Peter och Per eller Jan och Johan var egentligen samma namn och det räknades inte så noga om man t. ex. kallade sig Persson eller Petersson efter en far som hette Per.

Även en persons förnamn varierar. Olika former av samma namn används omväxlande. Vi vet ju att Karin och Katarina är samma namn. Lisa och Lisbet eller Elisabet, Kerstin och Stina eller Kristina, Elin och Lena eller Helena, Märta och Greta eller Margareta är varianter av samma namn. En person i vuxen ålder kan kallas för det ena och i dopboken vara antecknad under det andra namnet. Det händer även då fadern burit ett efternamn som Sjöström, Bergström eller dylikt, att barnen likväl bildat sitt efternamn av hans förnamn med tillägg av son eller dotter.

### Soldatnamnen kan vålla problem

En kategori av efternamn, som vållar forskaren mycket huvudbry är soldatnamnen. De indelta soldaterna, ryttarna och båtsmännen fick namn efter det torp de bebodde och följaktligen måste de byta namn om de flyttade från det ena torpet till det andra. En båtsman som bor på en rotes fördubblingstorp heter t. ex. Stark, flyttar han sedan till ordinarie båtsmanstorp, så kallas han Björn. Därav följer att samma man kan ha flera olika efternamn allteftersom han flyttar från det ena torpet till det andra och det är svårt att konstatera om det gäller samma person. Som regel behöll soldatens barn inte hans soldatnamn, utan hette han t. ex. Erik Strömberg så kallade de sig Eriksson. Detta gör forskningen i soldatsläkter besvärlig och förvirrande, i synnerhet som det ibland kan vara svårt att få veta soldatens verkliga namn, innan han inträdde i krigstjänst.

Officerare och soldater bör sökas i militära handlingar, först och främst rullor. Dessa finns dels i respektive länsstyrelsers arkiv i landsarkiven, dels i Krigsarkivet. Rullorna, i synnerhet de s.k. generalmönsterrullorna, lämnar mycket goda upplysningar om officerare, men mindre goda beträffande menige man. Om soldaten i ledet får man veta hans efternamn, hans tjänsteår, var han är född t. ex. i Småland eller Östergötland, men inte vilken socken, hans ålder, vilken ibland är mindre exakt. Dessutom antecknas där vem



han ersatte i tjänsten och när han avgår, eventuellt faller i krig. Uppgifternas omfattning varierar i olika rullor.

Sammanfattningsvis kan sägas att i all forskning bör man ha klart för sig de fallor som finns och inte ta för givet allt som står antecknat i de olika källorna. Först när en uppgift är verifierad kan man säga att så här är det. Det är ju synnerligen viktigt att inte låta felaktiga uppgifter gå vidare för det är ofta svårt att få det rättat i efterhand. Sådana uppgifter har en förmåga att leva vidare trots att det är uppenbart att de är felaktiga. Men är man noggrann och kontrollerar så blir forskningsresultatet till slut oftast lyckat.

*Av Anders Rotvik  
Saxat ur PLF-Nytt*

## Ny teknik

### Ständig omkopiering i digitala arkiv

Rester av lagerbokföring från det gamla Babylonien finns bevarad än idag, flera tusen år gamla lerskärvor med kilskrift. Dödahavsrollarna kan berätta om trosföreställningarna vid tiden omkring Kristi födelse.

Men hur är det med dina fem år gamla disketter, den där sladdriga sorten med svarta pappkuvert? Finns informationen fortfarande kvar på dem? Och har skivorna klarat att stå där på hyllan vid elementet? Och förresten, har du någon gammal dator med rätt sorts diskettenhet?

Det kanske inte spelar så stor roll. För du har ju i alla fall ingen kopia kvar på det gamla kalkylprogrammet, eller hur?

I det traditionella arkivet, med mängder av böcker, brev och andra pappershandlingar är själva den fysiska livslängden avgörande. Om papperet mörknar eller faller sönder förstörs också informationen.

För digitala data är den fysiska beständigheten mindre viktig. Ett magnetband tappar till sist sin information, men det är lätt att i tid stoppa in det i bandstationen, läsa av det och skriva in alla data på en ny fräsch kopia där var enda nolla och etta stämmer med originalet.

### Ointressant livslängd

Det är sällan den fysiska livslängden som är intressant för digitala handlingar, säger Börje Justrell, arkivråd och chef för Riksarkivets tekniska byrå.

Det spelar inte någon större roll om en CD har en livslängd på femtio år, minnestekniken kommer att ha förändrats helt långt innan dess. Det är den tekniska livslängden som är viktig. Därför måste vi ha en strategi för att föra över informationen till nya medier.

Riksarkivet är svenska statens centrala arkivmyndighet. I Riksarkivets bergrum samlas även vissa enskilda

arkiv från företag eller privatpersoner. Den ständiga omkopieringen av det digitala materialet, "migreringen" till nya medier har en stor fördel.

Varje ny generation minnesmedier klarar mycket mer, på en liten bandkassett får vi idag in motsvarigheten till tre gamla rullband. På det viset frigör vi hela tiden nytt utrymme att expandera i.

För att klara migreringen har arkivet byggt upp en datahall med bandstationer, bandtvättar, enheter för olika kassettminnen och brännare för optiska skivor med mera. Den är helt avskuren från de yttre nätverket. Ett sätt att garantera att ingen utifrån ska kunna manipulera arkiverade data. Och i ett hörn står en gammal PC, en överlevare med enda uppgift att läsa gammaldags stora disketter.

### Spara

För att spara ett datasystem räcker det inte med att spara en mängd rådata. Det material vi får från myndigheterna är enbart data, rådata i oberoende format. Med hjälp av dokumentationen återskapar vi sedan de vyer, de informationssammansättningar, myndigheten en gång kunde se. Vi sparar inte de system som en gång användes, men det är oftast lätt att åstadkomma samma vyer med modern programvara.

### Magnetband

Ett exempel är det nedlagda Båtregistret. Magnetbanden med registerdata fördes över till Riksarkivet. Men förfrågningarna till det gamla registret från polis och försäkringsbolag är fortfarande många. Därför har Riksarkivet byggt en egen tillämpning med Båtregistret på en persondator.

### Inga disketter

Riksarkivet har formulerat råd för vilka minnesmedier och standardformat som kan användas för arkivering. De finns i Riksarkivets författningssamling 1994:2 och 1994:7. En sak är klar - disketter fyller inte kraven. Så du kanske ska fundera innan du fortsätter att fylla på högen där vid elementet. Och vill du vara riktigt säker på att dina data ska gå att läsa om hundra år så kanske du ska skriva ut dem på papper.

### Arkivrådets bästa råd

Detta är det viktigaste att tänka på när digital information ska långtidslagras, enligt arkivrådet Börje Justrell:

1. Tänk på kompatibiliteten bakåt. Spara data i ett format som går att läsa även med dina nya program.
2. Gör dokumentation som talar om vad olika dataposter innebär och exempel som förklarar olika interna koder.
3. Gör backup som förvaras på annan plats.

# Efterlysningar

## Nummer 6

Undertecknad hittade för ett par dagar sedan en släktavla som jag uppfattar börjar med Tullnär Anders Ersson Westbeck och i rakt nedstigande led landar på mig. Vore roligt att få veta vad det finns för möjlighet att hitta lite mer information om Anders Ersson och hans anfäder.

Så här står det: Tullnär Anders Ersson Westbeck i **Westerås**, gift med Elisabeth Schillström. Föräldrar till Zacharias Westbeck, kontraktprost och ledamot av Wa????? Akademin. Född i **Västerås** 16960616, död i **Östra Löfsta församling** 17650514. Zacharias Westbeck lär vara omnämnd i Nordisk familjebok (första upplagan). I vilken ända skall jag börja?

*Staffan Westbeck Apoteksvägen 3A  
184 30 Åkersberga  
tfn.08-54067336 (kvällstid)*

## Nummer 7

1. Anfäder till Petter Eriksson född 1700? i **Hjulsjö**? (T), död 1755 i **Grythyttan** (T). Mjölaren i **Grythytted**, gift 1752 med Kristina Olofsdotter född 1731 i **Grythyttan** (T).

2. Anfäder till Olof Olofsson född 1688, död 1734 i **Grythyttan** (T). Länsman i **Grythyttan** (T) gift med Anna Olofsdotter Jacobi Fabricia, död 1734 i **Grythyttan** (T).

3. Anfäder till Karin Gustafsdotter, död 1699 i **Grythyttan**, gift med Olof Jacobsson Fabricius, född 1660, död 1738 i **Grythyttan** (T), köpman, gästgivare i **Grythytted**.

4. Anfäder till Jacobus Thomae Fabricius, död 1691 i **Grythyttan** (T), gift med Kristina Berg död 1706 i **Ljusnarsberg**.

5. Anfäder till Kristina Berg gift med Jac. Th. Fabricius (se ovan)

6. Anfäder till Petrus Olai Rytterensis, född i **Rytterne** (U), död 1653 i **Ljusnarsberg** (T), kyrkoherde i **Ljusnarsberg** gift med Anna Persdotter död 1672.

7. Anfäder till Anna Persdotter död 1672 gift med P. O. Rytterensis (se ovan).

8. Anfäder till Johan Jönsson Bernmark, född 1687 i **Hed** (U), död 1763 i **Hed** (U), hammarsmed, ålderman i **Bernshammars bruk, Hed** (U), gift 1710 med Anna Eriksdotter? (Anna Greta Andersdotter?).

*Roland Ek Finsvik 2327  
870 10 Ålandsbro tfn. 0611-66081*

## Nummer 8

Jag söker ättlingar till rådman Johan Andersson i **Arboga** och hans hustru Margareta Eriksdotter. Johan dog 1679-05-17 i **Arboga Landsförsamling** och Margareta dog 1680-05-28. De fick 12 barn men jag har bara hittat 6. Andreas Johannis Arbman blev präst och gifte sig med Sara Sevallia. En dotter gifte sig med sjötullskrivare Johan Eriksson Hjort.

Sonen Johan föddes 1641. Daniel Johannis Arbman blev präst och gifte sig med systrarna Sara och Catharina Carlsdotter. Sara Johansdotter gifte sig med tullinspektör Arfwid Elwing. En dotter gifte sig med Anders Remmer.

Vet Du något om den här familjen? Hör av Dig till mig, jag är ättling till Andreas och Sara.

*Ingela Engelbrektsen Provargatan 3  
724 66 Västerås.  
tfn. 021-18 22 54*

## Nummer 9

Jag söker uppgifter om Gråås Hans i **Västerås**. Hans första hustrus dotter Margareta gifte sig 1621-03-02 med Ore-prästen Israel Andreae Dalekarlus. Alla uppgifter om Gråås Hans och hans familj mottages tacksamt.

*Ingela Engelbrektsen  
Adress se ovan..*

## Nummer 10

Gustaf Arosin fick en dotter, Maria, i **Västerås** 1686, det är den enda uppgiften jag har om honom.

Kan någon ge mig mer information?

*Peder Danielsson Västanåvägen 1B  
730 50 Skultuna  
tfn. 021 - 755 25*

## Nummer 11

(Ur Rotposten våren-97)

F. S. Hindmarsch från **Nya Zeeland** söker släkt till Willem Eklund med hustru Emma Kristina, född Pettersson, från **Västerås**. Emma Kristina var troligen senare bosatt i **Enskede** och dog 1961.

Tacksam för tips eller uppgifter.

*Ulla Ryd Box 53  
560 27 Tenhult*

**Nummer 12**

Stake Jag söker personer med släktnamnet Stake och ingifta i slakten, boende i **Arboga** under 1600-talet och tidigare. Förekommer namnet utanför orten men med anknytning dit är jag naturligtvis också intresserad.

Vänliga hälsningar - Göran

*Göran Ekberg Frogesta 692 91 Kumla*

**Nummer 13**

Söker Carl Fredric Lindh född 28/5 1785 i **Arboga**. Det enda jag vet om honom, är att han var hästhandlare och gifte sig år 1844 med Catrina Lindberg, troligen född i **Säter, Dalarna**. Hon var född 8/4 1815 och det var hennes 3:e giftemål. Dessa är barnen:

1 g: Lena Caisa 9/1 1820, Lars Johan 8/3 1825

2 g: Reinhold 18/5 1828 född i **Mattsbo Hedemora**, Sofiha Wilhelmina 30/2 1829, Hedda Charlotta 30/10 1830, Johanna 9/5 1833

3 g: Carl Fredric 25/? 1837, Eric Adolph 15/3 1840.

På de fem sista barnen finns en anteckning om att de är "född i bot" troligtvis i **Mattsbo**. Om någon vet något om denna familj och speciellt Carl Fredric Linds härstamning och föräldrar så blir jag väldigt glad för ett mail.

*Hälsningar Anna Tegelberg*

*ronny.tegelberg@borlange.mail.telia.com*

**Efterlysning 14**

Margareta Björn f 1653-09-25 i **Västerås**, d 1720-04-15 i **Hallsta, Stora Skedevi sn**, var enligt dödsruna 1720 dotter till Björn Olsson, klockgjutare i **Västerås**, o h h Karin Larsdotter.

Den enda i **Västerås** boende hushållsföreståndaren under denna tid med förnamnet är Björn grytgjutare. Han är belagd från 1642 som boende i stadens västra kvarter. Hustrun står som änka 1671 samt anges som gammal 1682.

Är han Margaretas far? Söker ytterligare upplysningar. Med vänlig hälsning,

*Roger Axelsson Wargentinsgatan 3, 5 tr*

*112 29 STOCKHOLM*

*E-post: rax@rashm.se*

**Efterlysning 15**

Jag såg Västerås Släktforskarclubs hemsida på Internet och vore mycket tacksam om ni har möjlighet att införa denna efterlysning.

Jag söker förfäder och syskon till min anfader Georg Norling som var född 29/9 1731 i **Norberg**. Han bodde i **Stockholm (Kungsholms församling)** vid vigseln 1759 med Anna Catharina Forsman (född 1731 i **Falun**). Han utbildade sig till garvare och familjen flyttade via **Tyllinge i Dalhem sn (H)** till **Hökfors i Tuna sn (H)** där Georg dog 1793.

(Av de fyra barnen blev bl a en dotter gift med Adolf Drake af Hagelsrum och sonen Henning Norling stadsmäklare i **Stockholm**.)

I **Norberg** finns en Göran född 18/9 1731, son till Göran Göransson och Karin Andersdotter i **Rosendal**, som skulle kunna vara Georg, ty han kallades "Jöran" vid lysningen i **Stockholm**. Han fick även en sonson som döptes till Georg men kallades Göran.

Känner någon till något om namnen eller om **Rosendal** skulle jag vara mycket tacksam för eventuella upplysningar som kan ge mig ledtrådar om det är rätt Göran jag hittat. Tack på förhand! Hälsningar

*Stefan Karlsson Åbylundsgatan 36*

*582 36 LINKÖPING*

*erakast@lmera.ericsson.se*

**Olympiad**

Vi svenskar är tydligen ofta före vår tid. Se bara vad som stod i VLT den 14/7 1836.

*Från Lund underrättas allmänheten, att den så kallade Olympiska Föreningen, (hwars föremål är att bland Svenska Medborgare wäcka en mera allmän håg för sådane kämpalekar och idrotter, som i forntiden utvecklade kraft och dygdfulla generationer) derom, att berörde Förening inom denna månads utgång, wid Ramlösa anställer en Olympiad, hwarwid förekommer: täflingar i brottning, språng i höjden och längden, eller allmänna gymnastiska öfningar, äntring uppåt en hög mast, kapplöpning till fots, samt pröfning af afhandlingar om de fordna Olympiska spelen, jemförde med Medeltidens Riddarspel och torneringar, samt nyttan af kämpalekars återupplifwande i närwarande tid. De priser som komma att utdelas äro: 1 silfverbägare, 1 guldring med karniolsten, Specie-Riksdalrar, samt en krans af ek och lager.*

# Bokgåvor till klubben

## Gåva av Nancy Söderberg

Västerbotten Nr.1-4 1986

Västerbotten Nr.2-3 1987

Västerbotten Nr. 1 1988

(Utgivna av Västerbottens läns Hembygdsförbund).

## Gåva av Ernst Andersson

Österbotten 1966. Årsbok

Österbotten 1969. Årsbok

Matrikel öfver personal vid Sveriges Jernvägar 1897.

GF-aktuellt 1974-1978.



## Inköp av föreningen

Vem är det 1973. Svensk biografisk handbok 1973.

Vem är det 1975. Svensk biografisk handbok 1975.

Det handlar om ICA En rundresa genom Sverige i ord och bild.

Släktforskarnas årsbok -97.

Svenska Smedsläkter Nr. 4

Forskarförteckningen finns att köpa. Kostnad inkl. frakt 40 kronor. Betala in det på postgiro-nummer 96054-2 så kommer den med posten. O B S ! Ange noga namn och adress på inbetalningskortet så att vi vet vart den skall skickas.



Vid genomgång av det material som vi fick från dödsbo efter Anna Lisa Johansson så fann Gun Envall-Larsson denna anteckning. Var och en får själv kontrollera sanningshalten i historien.

*"Originell räkning som finns i Nyeds kyrkoarkiv i Karlstads stift. Där står bl.a.: Gjort ny näsa på den ene rövaren. Omstrukt översteprästens piga 3 gånger. Insatt ny tand i Petri mund samt reparerat tuppens fjädrar. Förbättrat den heliga Magdalena, som var alldeles förstörd. Gjort nytt hår på Kyska Susanna. Gjort världens ände längre. Översett de 3 kloka samt förbättrat dem här och där. Gjort Röda Havet rent, som var mycket smutsigt. Fernissat Potifars hustru. Gjort ny fågelsmuts på den blinde Tobias ögon.*

*Räkningen är daterad och kvitterad år 1836 av A.P.Björklund, Ullerud. Troligen har det väl gällt en altaruppsats.*

*Om målarmästaren bör väl sägas att han kunde den Heliga Skrift ganska bra Speciellt dyr var han inte heller.*

*Nyed var en av de första kyrkorna i Sverige som skaffade orgel.*

*Av 29 stycken hela gårdar i socknen fanns inte mindre än elva stångjärnshammare. Linné tyckte nog (år 1746) att kyrkan lika bra kunde ha byggts i järn när så var."*

Sten-Ove

Vi tackar Håkan Östholm för Ortsregistren som han skänkt till föreningen. De finns både på diskett och i en pärm.

## Annonsering

Styrelsen har beslutat att mottaga annonser för införande i Arosiana. Pris: 1/1 sida = 800 kr. 1/2 sida = 400 kr. och 1/4 sida = 200 kr.

# Slakten Ouchterlony

Vår medlem Gert Jacobsen har insänt en del om sin forskning och om sin släkt som vi här presenterar några valda delar av.

OUCHTERLONY



Ouchterlony.

## Ouchterlony de Kellie.

Skotsk feodal uradel av piktiskt ursprung (enl. traditionen härstammande från det på 800-talet störtade piktiska konungshuset), som bär sitt namn efter stamborgen Ochtilowny, i grevskapet Forfar, vilken redan under 900- och 1000-talen var i ättens ägo. Som dess anherre nämnes John, baron de Ochtilowny, vilken år 1226 utbytte fäderneborgen mot slottet Kenny. Från honom är släktledningen säker och oavbruten intill närvarande tid. Bland de skotska baroner, vilka (enligt den berömda "Ragman Roll" jämte John de Balliol, konung av Skottland), svuro trohetsed till konung Edward I av England vid Berwick-on-Tweed år 1296, nämnes Wauter de Oghterlowny. Omkring år 1300 erhöll sir William Ouchterlony, 1:st lord of Kellie, i sitt gifte med Margaret Maule, dotter till sir Walter Maule of Panmure, godsens Line och Greenfoord. En kunglig stadfästelse på äganderätten till dessa gods utfärdades av Robert III 1395 för Alexander Ouchterlony de Kellie. Baroniet Kellie stannade i ättens ägo till 1615.

Till Sverige inkom ätten med kaptenen John Ouchterlony de Kellie, född i London 1729, död 1778, vilken bosatte sig i Karlshamn, gifte sig 1755 med Margareta Maria Hulst, född 1731, död 1799. Från deras son Isaac härstammar de i Sverige levande medlemmarna av ätten.

Isaac (den 19:e baronen) född 1766, handsekreterare hos konung Gustav III, kammarrättsråd och godsägare. Död 1835. Gift 1795 med Charlotta Elisabeth Dahlberg född 1770 och död 1837. Isaac var Gerts farmors fars farfar.

Isaac (den 19:e baronen) född 1766, handsekreterare hos konung Gustav III, kammarrättsråd och godsägare. Död 1835. Gift 1795 med Charlotta Elisabeth Dahlberg född 1770 och död 1837. Isaac var Gerts farmors fars farfar.

Här är en del av anteckningarna som finns i Isaac Ouchterlonys bibel.

*"Den bästa skatt på jorden. Bibeln Femte upplagan tryckt och upplagd av Johan Georg Lauge Stockholm 1782.*

*Isaac Ouchterlony*

*Carlshamn den 28 Februari 1766, då staden var jämt 100 år.*

*Charlotte Elisabeth Dahlberg är född i Carlshamn den 8 December 1770."*

År 1792 d. 30 Sept. sammanvigdes Isaac Ouchterlony och Charlotte Elisabeth Dahlberg.

År 1794 d. 20 Januari kl. 2 e. m. blef vår käre Sohn John framfödd till världen

År 1795 d. 20 Martii kl. 2 om morgonen föddes vår andra k. Son, som i det h Dopet d. 22 därpå följande blef kallad Carl Wilhelm.

År 1796 d. 30 April kl. 3 Eftermidd. föddes vår 1:sta k. Dotter, och blef i det hel. Dopet den 3 May kallad Maria Lovisa.

År 1797 d. 16 May kl. 1/2 6 förm. föddes vår 2:dra k. Dotter, och blef i det hel. Dopet d. 18 ds kallad Charlotta.

År 1798 d. 2 September kl. till Ett förmidd. (eller om natten) föddes vår 3:e k. Dotter, som i det Heliga Dopet d. 5:te därpå följande blef kallad Augusta Mathilda.

År 1799 d. 26 October kl. 1/2 till 11 förm. föddes vår 3:dje kära Son, som i det Heliga Dopet d. 28 derpå följande, blef kallad Mauritz Edvard.

År 1800 d. 1 December, som var en Måndag, kl. 1/2 till 9 om morgonen, dog i scarlakansfeber, kikhosta, holl i bröstet och därpå tillstött qvävning på lungorna, eller slag, efter 14 dagars sjukdom, vår lilla k. Dotter Augusta Mathilda, 2 1/4 år gamm. Hon begrofs Thorsdagen där d, 4 December 1800, klockan 4 efterm. uti Maria Magdalena församling där hon hvilar sin förgängliga del uti en Släktning Hr Capitaine Baumans inmurade Graf No 1 på södra Sidan af Maria KyrkoGård, till sin kamrat i Grafen har hon sin lilla för 1 1/2 år sedan afledna Coucine Marg. Lovisa Bauman, som lefde blott i 2 månader. På fotplåten å lilla Augustas Likkista står, af Pred. Bok. 3. Cap. v. 20. Allt far till ett Rum, allt är gjordt af ett Stoff, och varder till Stoff igen, och på Hufvudplåten står hennes Namn, hennes födelse- och dödsdag.

År 1801 d. 27 October klockan 3/4 till 12 om natten, föddes vår 4:de k. Dotter som i det Heliga Dopet den 29 därpå följande blef kallad Aurora Amalia.

Samma natt var en svår Eldsvåda på Catharina Sidan.

År 1803 Natten mellan Onsdagen d. 8de och Thorsdagen d. 9 Junii nedföll min kära hustru i Dess 8nde Barnsäng och framfödde Tvillingar, det will säga 2ne Söner, hvilka i det Heliga Dopet den 14de derpå följande, som var en Thisdag, blefvo kallade August Ferdinand, född ca kl. 1/4 till 12 om natten och Fabian Constantin, född do 20 Minut. på 12. Denna dagen d. 14. åskade dräpande starkt med hagel som hasselnötter.

År 1805 Fredagen den 29. Mars klockan tio minuter öfver tio på aftonen (eller högstsälig Konung Gustafs den 3 djes dödsdag) inträffade min k. hustrus 9 de Barnsäng då vår 5 te kära Dotter föddes i vårt eget hus nr 5 och 6 på Regeringsgatan i kvarteret Hammaren. Hon befordrades till det Heliga Dopet Thorsdagen den 4de därpå följande Apriil af Kgl. Öfv. Hofpredikanten mm Doctor Lehnberg och blef dervid kallad Augusta Mathilda till åminnelse af sin lilla syster år 1800 avlidna af samma namn.

på 2 i middagsstunden nedföll min k. hustru i dess 10nde barnsäng och framfödde vår 6te kära Sohn i huset nr 5 och 6 på Regeringsgatan i St Jacobii Församling i kvarteret Hammaren. Söndagen d. 8. November befordrades han till det Heliga Dopet af Theologie Doctorn och kyrkoherden Borg. Hvarvid han blef till åminnelse af 2ne anförvandter blef kallad Alexander Thomas.

**År 1808** d. 29. Aug. en måndag klockan 9 förmidd. dog detta lilla vakra och kära barnet efter några veckors sjukdom af mässling och älta och Tandplågor. Den 2dra derpå följande September, en Fredag jordfästes han in St Jacobii grafchor. Men flyttades dagen derpå af sina 2ne äldsta bröder John och Charles William samt 2ne andra anförvandter Styrman Isaac Smidt och Handelsman Ebbe Bauman till Maria församlings Kyrkogård uti Baumanska inmurade grafven, där hans stoft hvilar emellan Dess lilla saliga systems Augusta Mathildas samt Dess lilla saliga Cousines Margareta Lovisa Bauman. På kistans fotplåt stod till Tänkespråk: Låt Barnet komma till Gud och förmäna det icke, ty hans rike hör det till, och på Hufvudplåten stod det vanliga eller födelse och dödsdag.

**År 1809** Fredagen d. 24 Martii klockan 3/4 till 6 på Morgonstunden (Gabriels dag) nedkom min k. hustru i dess XI Barnsäng och framfödde vår 6te k. Dotter som i det Heliga Dopet Onsdagen d. 5te därpå följande Aprill blef kallad Laura Cordelia. Acten förrättades af Ordinarie Batail. Predikanten och Adjuncten Hr Magister Mohberg.

Sedan är det hopp till 1817 då hans ende bror dör och begravs i London. Även deras silverbröllop firas 1817. Därefter kommer förlovning, bröllop, barnbarn och dödsdagar, allt är noga antecknat. På alla födelsenotiser står också alla faddrar uppräknade, men av utrymmesskäl är de ej medtagna.

Några texter på ett par barnkistor kan nämnas.

Dotterdottern Charlot, 5 år och 11 månader gammal, på hennes fotplåt stod det: *Säll den, som Menlös famn din graf för åren, Likspäda blomman, som föll av om våren.*

Morfar Isaac hade skrivit om dotterdotter Elize Bayer 8 månader och 3 dagar gammal följande: *Dog af Tandplågor mm Vår Lilla Englavakra Dotterdotter Elize.*

På fotplåten stod följande vers: *Liten och svag, kämpade jag Och vann min Krona på Förlossningens dag.*

Som sista anteckning i bibeln står:

**1835** Februari Dog vår älskade Isaac Ouchterlony, 2ne dagar före sin 70de Födelsedag, efter att ha varit sängliggande nära 4ra Månader, men utan särdeles plågor, blott i ett allmänt aftynandes tillstånd och fullkomlig redighet hade han till sista stund, ehuru Han Slutligen ej förmådde uttrycka Hvad han ville. Nr 477 i Nya Psalmboken föreläs-

tes vid Dödssängen och derunder vände Han sina kärleksfulla blickar kring alla kringstående, Maka, Barn och Barnbarn, hvilka mottogo den älskades sista suck.

Sten-Ove

## Till minne

### Arne Molin

Arne Molin var efter sin pensionering en av den ledande släktforskarna i Västerås Släktforskarklubb. Hans brinnande intresse för ämnet gjorde honom till en erfaren forskare, som gärna delade med sig av all sin kunskap till andra som behövde hjälp.

Så länge krafterna stod bi var han varje dag på Stadsbiblioteket, där släktforskare träffas.

Arne Molin var tryggheten för både nya och gamla forskare. Han stod alltid till tjänst med goda råd, hjälpte till att tyda svårtolkade ord och uttryck, samt reparerade läsapparaterna i forskarummet.

Under ett antal år deltog han även i styrelsearbetet. Han lyckades med konststycket att få nästa generation, inom familjen, intresserad av genealogi. Hans forskningresultat tas därigenom tillvara och presenteras med datorns hjälp.

Vi minns Arne Molin som en generös och kunnig släktforskare värd all aktning.

Ulla Sköld

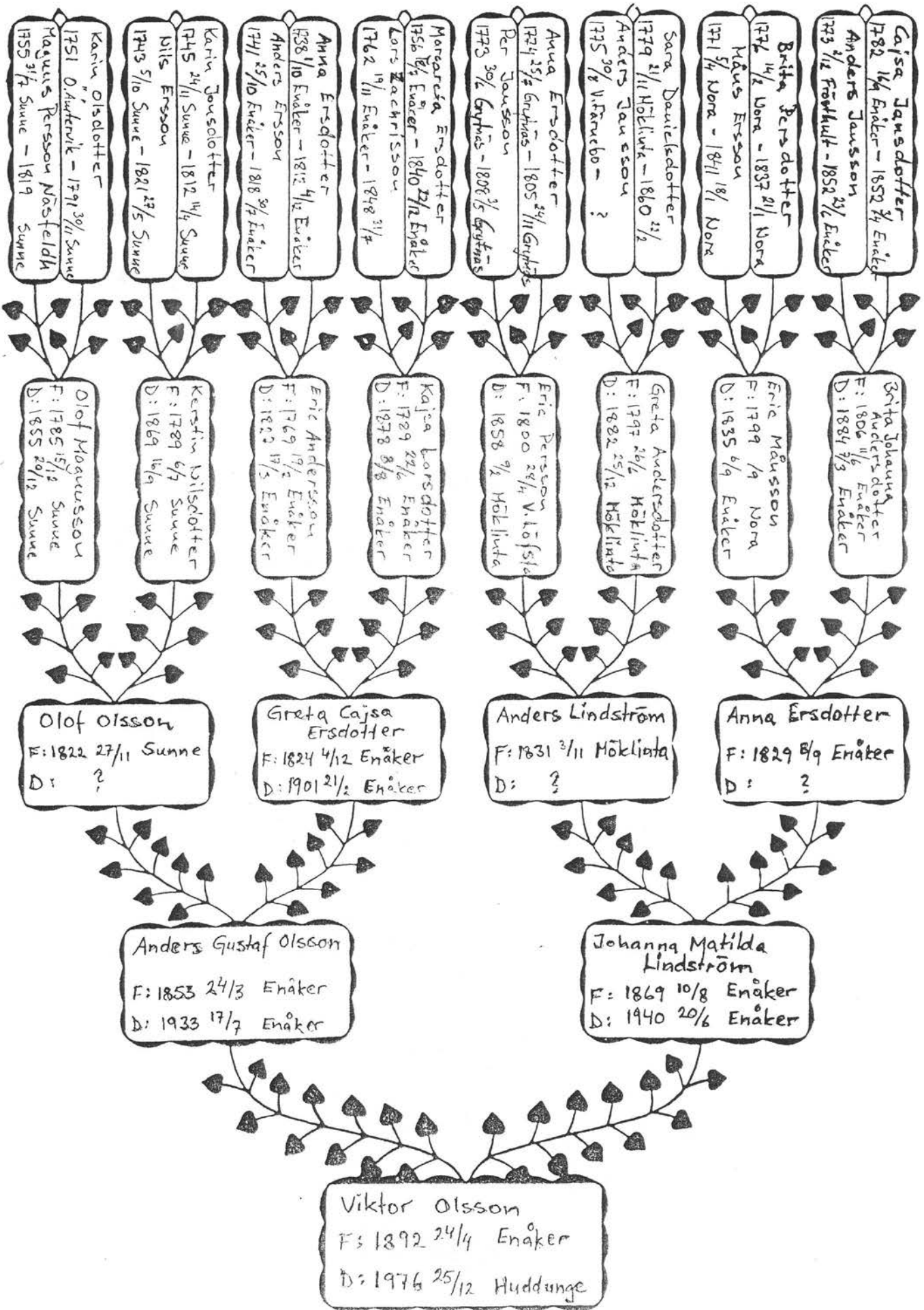


Har Du funderat över var Din forskning hamnar när Du inte längre orkar fortsätta? Det kan bli så att den hamnar i någon låda där ingen har glädje av den. I värsta fall kanske den bara slängs bort. Föreningen ställer gärna upp och förvarar en kopia av Din forskning så att framtida forskare kan få ta del av den. Kontakta styrelsen om Du vill lämna en kopia, antingen på papper eller diskett.

## Antavlan

Vi lovade tidigare att presentera antavlor i tidningen, men tillströmningen har varit obefintlig, det vill säga tills nu, då vi fått en antavla från Peder Danielsson. Antavlan börjar med hans mormors far Viktor Olsson född i Enåker.

Skicka gärna in en antavla för publicering. Helst skall den omfatta anor från Västerås med omnejd.



Avs:  
Västerås Släktforskarclubb  
c/o Sven Olby  
Ragnaröksgatan 12  
723 55 Västerås

FÖRENINGSBREV

B



## Det gamla vykortet

*Till höger om det vita huset (där Domus idag finns) går Smedjegatan ner. Längst ner till höger kan man ana Köpmangatan. De fina husen till vänster skulle idag finnas nästan på mitten av torget.*

## Stora torget omkring sekelskiftet



*Annons*

Behöver Du hjälp med arbetet på tomten, såsom asfaltering av garageinfarten, anläggande av gräsmatta eller andra arbeten, vänd Dig då med förtroende till oss.

**Joakim Larsson Entreprenad**  
**Telefon: 0224 - 188 44**

**Odingatan 43 A 733 32 Sala**



*Joakim Larsson*  
*mobil: 010 - 650 38 31*

*Sune Larsson*  
*mobil: 010 - 277 80 87*